

Treball de fi de grau

Títol

Autor/a

Tutor/a

Departament

Grau

Tipus de TFG

Data

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català:

Castellà:

Anglès:

Autor/a:

Tutor/a:

Curs:

Grau:

Paraules clau (mínim 3)

Català:

Castellà:

Anglès:

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català:

Castellà:

Anglès:

Dones invisibles

L'esport femení a la televisió

Míriam Vendrell Bosch

Grau de Periodisme

Facultat Ciències de la Comunicació – UAB

2015/2016

Tutora: Juana Gallego

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	3
2. MARC TEÒRIC	4
2.1. <i>DE L'ANTIGA GRÈCIA ALS JOCS OLÍMPICS ACTUALS</i>	4
2.1.1. Participació femenina als Jocs Olímpics	5
2.1.2. Evolució de l'esport a Espanya	9
2.2. <i>L'ESPORT FEMENÍ ABANS I ARA</i>	10
2.2.1. Iniciatives per promoure l'esport femení a Catalunya	11
2.2.2. Participació de les dones en l'esport a Espanya i Catalunya	13
2.3. <i>ELS MITJANS I L'ESPORT FEMENÍ, AVUI</i>	17
2.3.1. La premsa esportiva a Espanya i Catalunya	18
2.3.2. L'esport femení a la televisió	20
3. METODOLOGIA	24
3.1. Metodologia científica	24
3.2. Metodologia qualitativa	26
4. ANÀLISI DE MITJANS AUDIOVISUALS	27
4.1. <i>TELEVISIÓ DE CATALUNYA</i>	27
4.1.1. Contrast entre esport masculí i femení	28
4.2. <i>TELEVISIÓ ESPANYOLA (TVE)</i>	35
4.2.1. Contrast entre esport masculí i femení	36
4.3. <i>ANTENA 3</i>	44
4.3.1. Contrast entre esport masculí i femení	45
4.4. <i>TELECINCO</i>	51
4.4.1. Contrast entre esport masculí i femení	51
4.5. <i>L'ESPORT FEMENÍ A LA TELEVISIÓ: NI PÚBLIC NI PRIVAT</i>	57
4.6. <i>ANÀLISI GLOBAL</i>	67
5. CONCLUSIONS	71
6. BIBLIOGRAFIA	74
7. ANNEX	76

1. INTRODUCCIÓ

Al llarg de la seva història, l'esport femení ha experimentat una evolució evident. Però, malgrat els avenços que s'han viscut, el món esportiu segueix sent un àmbit protagonitzat i dominat pels homes. Sembla que les dones es veuen obligades a demostrar que elles també poden practicar esport en les mateixes condicions que els homes. A més, per tal de poder accedir a la pràctica esportiva, les dones han de superar diverses dificultats basades en vells tòpics i estereotips que argumenten que l'esport és propi i exclusiu de la masculinitat. L'accés diferencial de les dones a l'esport s'inscriu en un context general de discriminació cap al sexe femení. Una desigualtat que existeix en l'àmbit social, laboral, educatiu i evidentment, en l'esportiu.

L'esport, tradicionalment, ha exaltat la superioritat dels homes i ha privilegiat als esportistes masculins, convertint-los en grans ídols de masses. En canvi, les dones que es volen dedicar professionalment a l'esport s'enfronten a un context molt complicat, ple de desigualtats i discriminacions per raó de gènere. Per tant, és necessari promoure iniciatives per aconseguir feminitzar l'esport i per això, és imprescindible incrementar la presència de les dones en les activitats esportives, els alts càrrecs directius i també, en el periodisme esportiu.

Per tal de feminitzar l'esport també és essencial donar més representació a les esportistes i és en aquest punt, en el qual els mitjans juguen un paper fonamental. La seva informació pot mostrar la pluralitat i la diversitat en el camp esportiu, donar a conèixer a les dones que es dediquen a l'esport i trencar definitivament amb els estereotips que durant anys, han impedit un accés equitatiu a l'esport. Precisament per això, és interessant observar quin tractament i quina presència té l'esport femení en els mitjans de comunicació, concretament en la televisió, ja que és el que més impacte té sobre la ciutadania.

Tenint en compte que quan una cosa no és coneguda no genera interès ni afició, observar el paper dels mitjans audiovisuals és essencial per entendre la problemàtica que viuen actualment les esportistes femenines i l'esport femení en general. Aquest és el repte d'aquest treball de recerca: fer visible el que a la televisió roman totalment invisibilitzat.

2. MARC TEÒRIC

2.1. DE L'ANTIGA GRÈCIA ALS JOCS OLÍMPICS ACTUALS

L'esport, des dels seus orígens a l'Antiga Xina i especialment a l'Antiga Grècia, ha estat un camp públic reservat exclusivament als homes. Amb l'aparició de l'esport modern a l'Anglaterra del S.XVIII, es torna a desenvolupar i reforçar la idea de l'activitat esportiva com un sector exclusivament masculí. Les dones, per tant, han hagut de vèncer al llarg de molts segles d'història, diverses reticències basades en mites i tabús per assolir drets igualitaris en el món esportiu. L'absència històrica de l'educació física en la dona, resultat de visions conservadores i discriminatòries, ha dificultat la incorporació d'esportistes femenines en les activitats esportives. Obstacles de caire biològic o psico-sociològic han impedit que les dones poguessin gaudir d'una pràctica esportiva lliure.

Al llarg de molts segles, les teories i les ciències mèdiques, influenciades per les ideologies més conservadores, han defensat que el cos de la dona ha tingut una funció biològica principal: la reproducció. (García, 1989: 25) Com a conseqüència d'aquesta teoria, l'educació i la cultura femenina ha estat basada en aquesta visió biològica de la dona. Aquesta interpretació ha reforçat la idea que les dones no poden usar el seu cos per a realitzar activitats que siguin perjudicials per a la seva finalitat reproductiva. Per aquest motiu, l'esport va ser vist com un perill que podia impedir a la dona ser mare. Augusta Moll-Weis, fundadora i directora de "l'Escola de mares" on es promovia una educació que ensenyés a les dones a viure en matrimoni, reafirmava que "Cal augmentar en les nostres filles la flexibilitat del tronc, que la dotarà de parets abdominals fortes, la qual cosa és essencial per a les seves futures funcions...". Amb aquest argument, s'introdueix la idea que les dones poden practicar activitats esportives, sempre que aquestes afavoreixin les seves capacitats reproductives i de gestació, com s'exposa en la publicació realitzada arrel de les jornades de dona i esport celebrades al 1989 a Barcelona. Aquesta visió biològica del cos de la dona ha estat durant anys un dels obstacles principals que han impedit a les dones gaudir lliurement de l'esport.

D'altra banda, molts dels motius bàsics per explicar l'accés diferencial de les dones a l'esport són factors de caràcter sociològic. Tradicionalment, les societats han considerat a la dona com un ésser inferior i de segona categoria, una idea que encara continua present en molts països. Com s'explica en la publicació "Gènere i esport", realitzada per l'Observatori Crític de l'Esport, durant la Revolució Industrial es va consolidar l'ideal de la imatge femenina basada en la concepció de la dona com un

ésser fràgil, delicat i submís. Una visió que, en certa manera, està latent en les societats actuals i que ha suposat un obstacle clau per aconseguir la plena incorporació de les dones en l'esport. A la dona se li imposa des de ben petita el rol de la seva feminitat i a l'home el de la seva masculinitat. Però aquests rols de gènere no deixen de ser una construcció de la societat que defineixen, erròniament, allò propi d'una dona o bé d'un home (Tubert, 2003: 9). En termes sociològics, a l'home li imposen característiques de caire instrumental (vida pública) i a la dona se li assignen trets expressius (vida privada). Així doncs, l'home ha de desenvolupar habilitats útils per a relacionar-se i moure's en aquest camp públic, mentre que la dona s'ha de dedicar a la vida de la llar. Els rols de gènere s'han instal·lat en la societat com alguna cosa molt difícil de canviar, atribueix estereotips fixes per cada un d'ells i aquests es reproduïxen de manera sistèmica en la cultura i també en els mitjans de comunicació. Per això, la imposició del model masculí com a referència en el camp esportiu, ha causat que la incorporació de la dona en l'esport estigui basada en l'adopció de trets i comportaments masculins per part de les dones (García, 1989: 18) Per tant, tot i els avenços i els canvis socials, hi continua havent limitacions sociològiques per aconseguir que la dona gaudeixi d'una pràctica esportiva completament lliure. A més, tenint en compte que actualment en molts països encara es considera a la dona com un ésser inferior, resulta molt complicat que es produeixi la seva emancipació esportiva.

2.1.1. Participació femenina als Jocs Olímpics

Els orígens de la tradició cultural de marginació envers les dones en l'esport es troben en la societat que va crear els Jocs Olímpics, és a dir, en l'Antiga Grècia. Una tradició que durant segles s'ha mantingut present en la societat occidental. En el naixement de les Olimpíades les dones tenien prohibit la seva participació i fins i tot, la seva presència com a simples espectadores. Al 1908, el baró Pierre de Coubertin creava el concepte d'olimpisme i mostrava la seva voluntat de "transformar l'esport en un fenomen universal" (Parlebas, 2003: 71). I així ho va fer, però cal tenir en compte que el mateix baró de Coubertin, impulsor dels Jocs moderns, va mostrar-se contrari a la participació de les dones en la competició, argumentant que aquestes corrien el perill de perdre la seva feminitat. Coubertin va arribar a afirmar que "les dones només tenien una funció: coronar el vencedor"

Si bé és cert que es va crear un festival olímpic exclusivament femení, conegut com els Jocs en Honor d'Hera, no va ser fins a les Olimpíades de l'era moderna quan les dones comencen a participar progressivament en les competicions olímpiques. A l'any

1900, en els Jocs celebrats a París, el Comitè Olímpic Internacional (COI), permet per primera vegada a la història, la incorporació de les dones, tot i que segueix limitada a alguns esports. En aquesta competició destaca el nom de l'esportista Charlotte Cooper, que va ser la primera dona en guanyar un or en la modalitat de tennis. A les Olimpíades d'Estocolm del 1912 s'observa un increment notable de la participació femenina, però altra vegada limitada a certes modalitats, en aquest cas la natació. Vuit anys més tard, a Anvers, es torna a excloure la participació d'esportistes femenines. És per aquest motiu, que al 1921 es crearà la Federació Esportiva Femenina Internacional i els Jocs Olímpics Femenins, fundats el 1922 per Alice Melliart, atleta de rem i defensora de l'esport femení. Les dues institucions van ser impulsades per promoure i normalitzar la participació femenina en les activitats esportives en la societat de l'època. Finalment, va ser als Jocs d'Amsterdam del 1928, quan el COI va donar el beneplàcit definitiu per la incorporació femenina en la competició. Cal destacar que durant els primers anys, la discriminació envers les dones responia a raons classistes i sexistes, però més tard, era degut a una ideologia política a nivell nacional que infravalorava a les dones (Zamora, 1998:13). Un clar exemple el trobem amb el nazisme a Alemanya o amb el franquisme a Espanya.

Actualment el COI presenta uns estatuts en què s'obliga a que el 20% dels participants en uns Jocs Olímpics siguin dones. El moviment Olímpic actual defensa que la dona "ha d'emprar l'esport com a forma de comunicació i emancipació" aconseguint destrossar els prejudicis que durant anys han girat entorn a ella i a l'activitat esportiva (Zamora, 1998:15). Les darreres Olimpíades del 2012 a Londres han marcat un fet històric respecte a la participació femenina. Per primera vegada, hi havia presència d'atletes femenines en les delegacions dels 204 països, inclús en els àrabs. Les 4.850 dones participants, a Londres al 2012, representaven el 44% del total dels esportistes, superant el 42% registrat a Pequín a l'any 2008. En el cas dels Estats Units, hi havia 268 atletes femenines, enfront els 261 homes. Aquesta dada també suposava una novetat per al país i per al conjunt de la història olímpica.

Taula núm. 1. Evolució de la participació femenina als Jocs Olímpics (1896-2012)

Any	País	Països amb representació femenina	Esportistes femenines
1896	Atenes	0%	0%
1900	París	21%	2,2%
1904	Sant Luis	8%	0,4%
1908	Londres	9%	1,8%
1912	Estocolm	32%	2%
1920	Amberes	45%	2,4%
1924	París	45%	4,4%
1928	Amsterdam	54%	9,6%
1932	Los Ángeles	49%	9%
1936	Berlin	55%	8,9%
1948	Londres	54%	9,5%
1952	Hèlsinki	59%	10,5%
1956	Melbourne/Estocolm	51%	13,3%
1960	Roma	54%	11,4%
1964	Tòquio	57%	13,2%
1968	Ciutat de Mèxic	48%	14,2%
1972	Munich	54%	14,6%
1976	Montreal	70%	20,7%
1980	Moscou	70%	21,5%
1984	Los Angeles	68%	23%
1988	Seul	74%	26,1%
1992	Barcelona	79%	28,8%
1996	Atlanta	85%	34%
2000	Sidney	96%	38,2%
2004	Atenes	96%	40,7%
2008	Pequín	96%	42,4%

Font: Pàgina oficial del COI (Dades de l'any 2009)

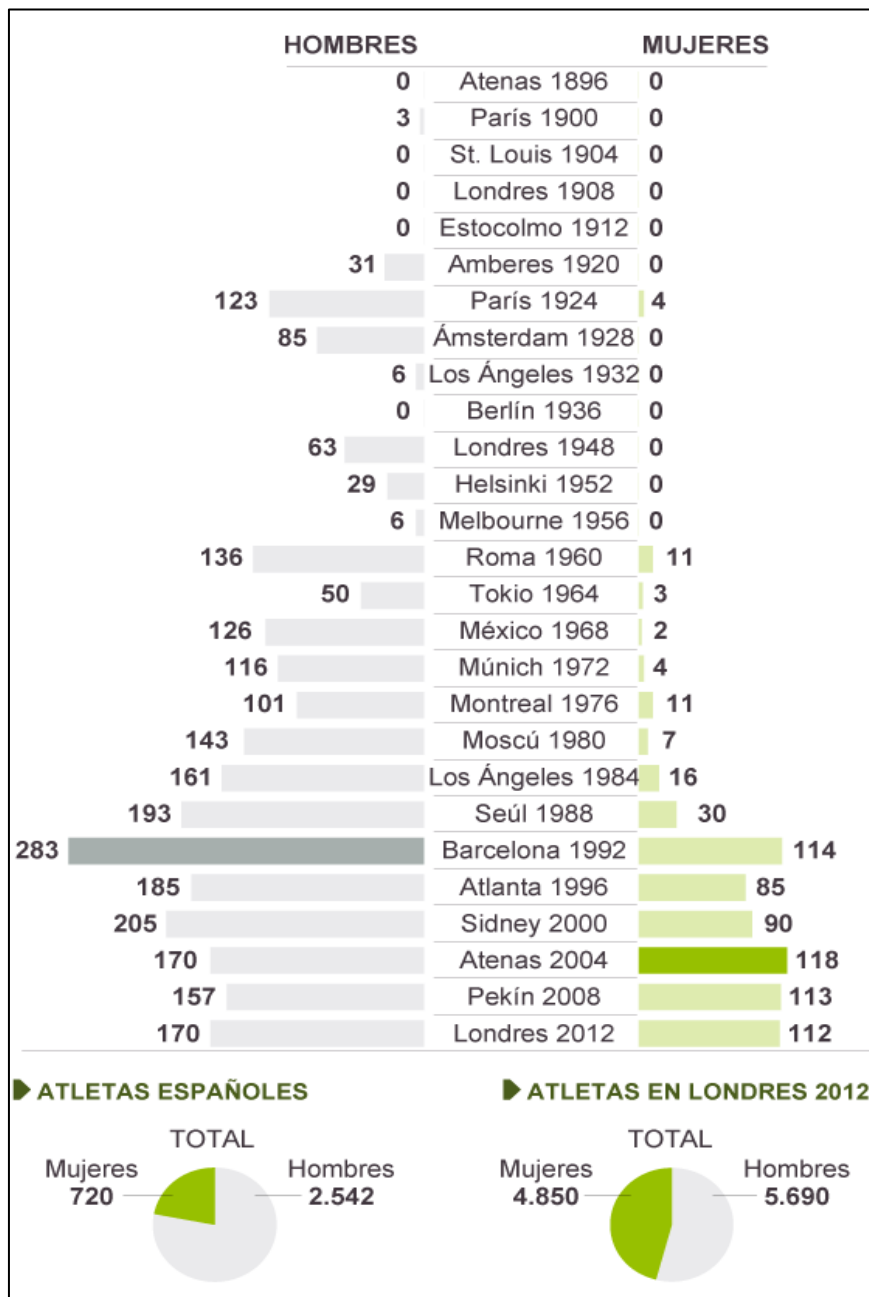
Taula núm. 2. Evolució de les disciplines amb participació femenina (1896-2012)

Any	Modalitat en què s'incorporen dones	Any	Modalitat en què s'incorporen dones
1896	-	1968	-
1900	Tennis, golf	1972	Tir amb arc
1904	Tir amb arc	1976	Bàsquet, handbol, rem
1908	Tennis	1980	Hoquei
1912	Natació	1984	Ciclisme, tir
1924	Esgrima, patinatge sobre gel	1988	Vela, Tennis, Tennis taula
1928	Atletisme, gimnàstica	1992	Judo, Bàdminton, Biatló
1936	Esquí	1996	Futbol, softbol
1948	Piragüisme	2000	Taekwondo, Pentatló, Triatló, Aixecament de peses
1952	Equitació	2004	Lluita
1960	Patinatge de velocitat	2008	BMX (Bicycle Moto Cross)
1964	Voleibol, trineu	2012	Boxa

Font: Dades obtingudes de la pàgina oficial del COI

Al 1924, a París, quatre tenistes espanyoles van participar en la competició. Tanmateix, no va ser fins a Roma al 1960, quan les atletes d'Espanya van participar de manera oficial i regular en les Olimpíades. En la taula següent, podem observar l'evolució de la participació femenina en els Jocs, en el cas de la delegació espanyola. Com es pot veure en el gràfic, la participació femenina augmenta notablement l'any 1960 amb la incorporació d'11 atletes. Però l'increment més destacat es produeix als Jocs de Barcelona de l'any 1992, amb 114 dones inscrites en la competició. Cal ressaltar que en aquest any el nombre d'esportistes masculins també experimenta un important creixement. Al 2004 a Atenes s'aconsegueix la xifra record amb un total de 118 atletes femenines, seguides per les 113 de Pekín i les 112 de Londres. Per tant, podem dir que les Olimpíades de Barcelona representen un moment clau pel que fa a la incorporació de les dones espanyoles en els Jocs Olímpics.

Taula núm. 3. Evolució de la participació femenina en la delegació espanyola (1896-2012)

Font: El País (dades del 2012)

2.1.2. Evolució de l'esport a Espanya

Per entendre la situació del panorama esportiu i concretament de l'esport femení a Espanya i a Catalunya, cal tenir en compte que es tracta d'una societat amb un ritme d'adaptació peculiar a causa d'una ideologia tradicionalment conservadora i posteriorment de la Guerra Civil. La mentalitat dels ciutadans era difícil de canviar, i no va ser fins a la Segona República que comença a canviar la manera de pensar de la ciutadania espanyola. Durant aquells anys, la participació femenina experimenta un

increment notable, s'organitzen més campionats amb dones esportistes i s'assoleix un gran nivell de competició en modalitats femenines. A més, en aquest període les dones s'integren per primera vegada en l'educació física escolar. Tanmateix, encara es manté la visió conservadora per la qual la dona és principalment mare i imatge estètica. Tots aquests canvis es varen enfonsar amb l'esclat de la Guerra Civil al 1936 i durant l'etapa posterior de la Dictadura franquista. Durant aquests anys, es retorna a una posició tradicionalista que privilegiava la incorporació dels homes en l'esport i fomentava el rebuig de la participació femenina. La Falange Española tradicionalista y de las Jons s'encarregava de gestionar tots aquells aspectes relacionats amb l'esport segons criteris discriminatoris. Es torna a promoure la participació de les dones en aquells esports més apropiats per les seves característiques i considerats "poc masculins", com la gimnàstica o la natació. Cal esmentar el cas de l'atletisme, que a partir del 1941 va ser prohibit per a les dones pel perill de masculinització que suposava.

Finalment, amb la transició democràtica, s'estén la idea de "l'esport per a tothom" en la societat espanyola. El paper de les dones en la societat, progressivament va adquirint més importància i protagonisme, malgrat que oficialment encara es mantenia el discurs tradicional. Al llarg d'aquests anys s'implanten mesures per tal de facilitar l'accés a la pràctica esportiva per a tota la població, es fomenta l'esport de base i es promou la generalització de l'Educació Física a les escoles. Amb tot aquest conjunt d'iniciatives, la presència femenina es va normalitzant en la gran majoria dels esports i es comencen a canviar aquelles mentalitats més reticents a aprovar la presència femenina a l'esport. En la dècada dels 90 hi ha un 29% de les dones que practiquen activitats esportives, enfront un 50% dels homes (Zamora, 1998: 11). Unes dades molt significatives si les comparem amb els percentatges dels anys 70, que suposaven un 10% i un 18% per dones i homes respectivament.

2.2. L'ESPORT FEMENÍ ABANS I ARA

L'esport és un fenomen social amb molts anys de tradició però que en l'actualitat ha assolit unes dimensions molt àmplies i desconegudes. En altres paraules es pot dir que l'esport gaudeix d'un prestigi indubtable que ha augmentat en les darreres dècades (Parlebas, 2003: 71). L'esport i l'activitat esportiva han esdevingut un dels elements més importants i universals en la cultura de les societats contemporànies. A més, cal tenir en compte que es tracta d'una part fonamental per la construcció d'una nació i de la seva cultura. Tal com s'ha dit en l'apartat anterior, el naixement de l'esport

modern ve lligat a un seguit d'esdeveniments que transformen profundament la societat. Podem dir que l'activitat esportiva que es practica a l'actualitat només té segle i mig d'existència. Malgrat els canvis que s'han produït en el concepte de l'esport, aquest sempre ha estat un escenari excepcional per a la transmissió de valors. D'aquesta manera, s'ha convertit en un reflex de la cultura dominant de l'època i a la vegada, un espai en el qual s'ha exercit el poder dels homes envers les dones, quedant aquestes excloses de les activitats esportives.

2.2.1. Iniciatives per promoure l'esport femení a Catalunya

Com s'ha explicat anteriorment, tradicionalment l'esport ha estat un àmbit reservat als homes. Durant molts anys, l'educació física, part bàsica en la formació de l'individu, es considerava que era una disciplina reservada en exclusiva als homes. La Segona República Espanyola va significar un moment clau per a l'esport femení, ja que durant aquest període creix i es consolida progressivament la seva pràctica també entre les dones. Va ser en aquesta etapa quan les dones s'integren per primera vegada en l'educació física escolar. Per aquesta raó, durant aquests anys s'impulsa l'Institut Català d'Educació Física i Esport, un centre mixt que tenia com a missió principal educar i preparar en igualtat de condicions els futurs professors i professores d'educació física.

En aquest sentit, també cal destacar el Club Femení i d'Esports de Barcelona (CFEB), creat l'any 1928 per Teresa Torrens i Enriqueta Sèculi. El Club fou fundat per contraposar-se a l'elitisme esportiu i com a resposta al masclisme present en l'esport de l'època i a la societat en general. Vinculada a propostes polítiques progressistes, aquesta va ser una institució fonamental i pionera de l'esport femení a Catalunya. A més, durant els anys anteriors a la Guerra Civil va ser un dels espais per a dones més destacat de la ciutat. El Club Femení treballava la pràctica esportiva juntament amb la formació cultural i política de les associades. Diverses entitats, com el Club Natació Barcelona o l'Ateneu Barcelonès, van donar suport a aquesta iniciativa. Durant el 1930 i el 1933, el Club va viure un període de màxima activitat. Va difondre la pràctica esportiva femenina per Catalunya i alhora promovia la creació de centres esportius femenins. Al llarg d'aquests anys, les esportistes del CFEB van competir amb altres entitats catalanes i fins i tot varen participar en torneigs estatals i internacionals. Finalment, al 1939 el Club Femení es va difondre i va acabar desapareixent.

També durant aquests anys de pre-guerra i juntament amb les iniciatives populars, comencen a aparèixer de manera progressiva, les primeres dones membres de directives de clubs esportius. En aquest aspecte, podem recordar la figura d'Anna

Maria Martínez Sagi, una de les atletes pioneres de l'esport femení espanyol. Martínez Sagi va destacar especialment en el llançament de javelina, però també va practicar el tennis i l'esquí. L'atleta va ser directiva del FC Barcelona al 1934, aconseguint així ser la primera dona en obtenir una posició important dins del futbol espanyol. Durant la seva etapa com a directiva del Barcelona, Anna Maria Martínez Sagi va intentar crear una secció femenina, ja que entenia que l'esport era un factor imprescindible per portar a les dones a la modernitat i a la seva independència. La iniciativa, però, va fracassar i va obligar a Martínez Sagi a dimitir com a directiva. Malgrat el fracàs, la proposta va representar un impuls essencial per a la promoció de l'esport femení. Respecte a la presència de dones en les directives dels clubs, Natalia Flores, directora del programa "Dona i Esport" del Consell Superior de l'Esport, afirma que és necessari que les dones s'impliquin en la presa de decisions per tal de fomentar un esport equitatiu i igualitari. Flores assegura que de l'any 2013 al 2014, el nombre de dones integrades en les juntes directives de les federacions esportives a Espanya, va augmentar un 57%, concretament de 133 a 210 dones.

Aquestes iniciatives suposen uns avenços essencials per aconseguir un esport igualitari i allunyar-se dels vells mites que rebutjaven la pràctica esportiva femenina. Tanmateix, cal tenir en compte que l'educació física que s'imparteix als centres ha estat, durant molts anys, masculinitzada. A aquest fet cal afegir que la idea de l'esport que els nens reben a l'escola i a casa, té quasi exclusivament, protagonistes masculins. Això es tradueix en una mancança de referents femenins. A les noies els falten models positius d'esportistes femenines amb protagonisme que puguin ser un referent a qui seguir i imitar durant la seva etapa educativa. Per tant, no ha de ser estrany que cada dia sigui més complicat que les nenes practiquin esport a les escoles, especialment a mesura que es fan més grans, i que les alumnes assumeixin com una evidència que la competició i l'esforç en els entrenaments són privatis dels seus companys masculins (Ibáñez, 2001: 112). Per això, és necessari que l'esport, juntament amb altres àmbits de la societat, proposi models femenins amb els quals les noies es puguin identificar. Per poder-ho aconseguir és indispensable augmentar la presència de les dones en l'activitat esportiva, el nombre de modalitats amb protagonistes femenines i el nombre de dones que participin en la direcció de clubs i entitats. En aquest punt hi tenen un paper bàsic diversos actors socials, però sobretot els mitjans de comunicació. Aquests han d'incrementar el nombre de dones periodistes, en aquest cas especialitzades en esport i fer un seguiment continuat de les competicions i activitats esportives igualitari amb el dels homes, a la vegada que es

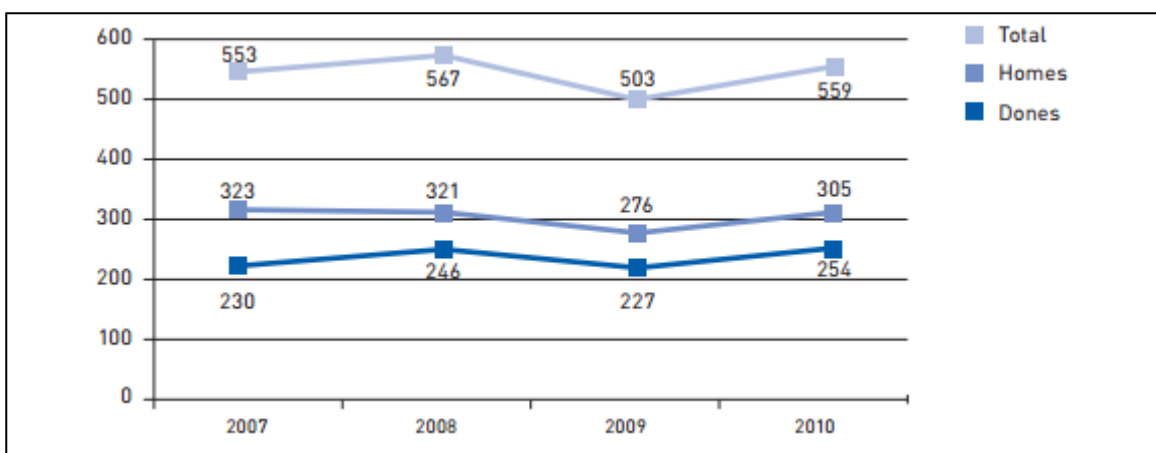
fa una representació informativa en positiu dels referents femenins. Tot això sense recórrer a vells estereotips que encara tenen molta vigència en l'esport femení actual.

2.2.2. Participació de les dones en l'esport a Espanya i Catalunya

Malgrat els avenços aconseguits al llarg dels anys, la discriminació per raó de sexe segueix present en l'esport actual. Però també és evident, que de manera progressiva, les dones han començat a practicar esport i a estar presents en diverses competicions. És a dir, tot i els obstacles socials han lluitat per aconseguir un accés igualitari a la pràctica esportiva. Gràcies a això i als diversos avenços que ha viscut la societat, l'esport femení s'està convertint en un fet cada vegada més present en la nostra societat.

Per comprovar la rellevància d'aquesta presència femenina en l'esport, és important observar les dades de la participació de les dones en la oferta esportiva. L'any 2009, una enquesta realitzada pel Consell Català de l'Esport establia que el 50,5% de la població catalana de més de 15 anys realitza alguna activitat esportiva. Aquest mateix any es va registrar un total de 606.381 llicències federatives, de les quals 481.068, un 79,%, corresponien a homes i 125.313, un 20,%, a dones. Al 2010, segons els criteris del Consell Català de l'Esport, s'estimà que hi ha 559 esportistes d'alt nivell. D'aquests, un 55% són homes (305) i un 45% són dones (254), unes dades que mostren que progressivament la participació femenina va adquirint importància.

Gràfic núm. 1. Evolució d'esportistes d'alt nivell a Catalunya (2007-2010)

Font: Observatori Català de l'Esport, 2011

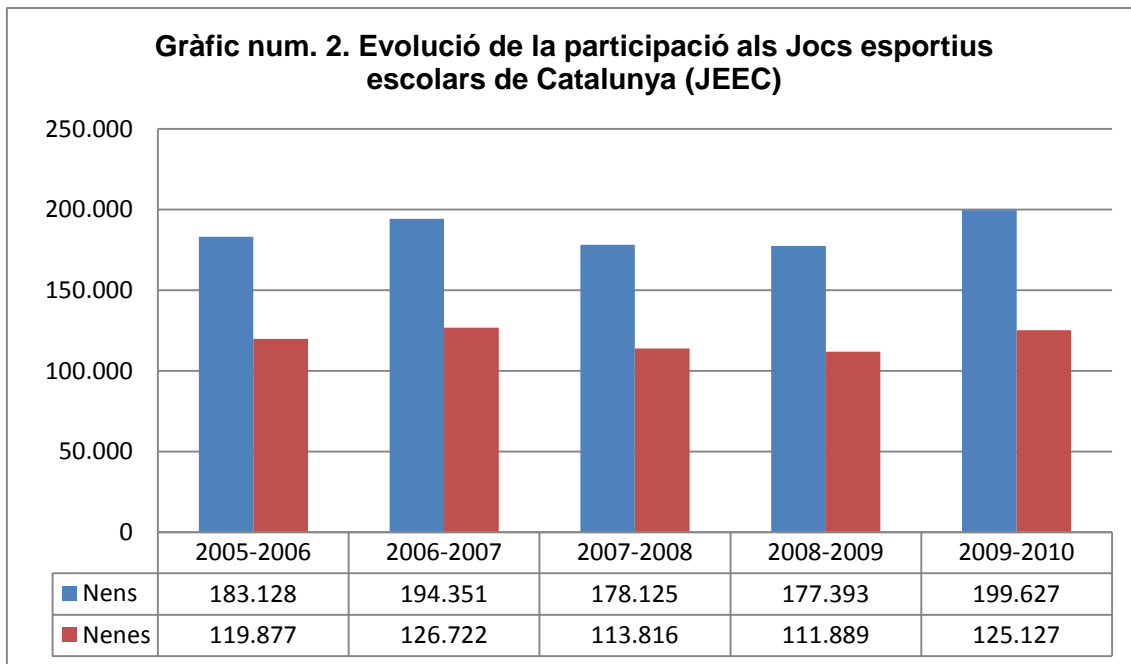
Així doncs, aquestes xifres demostren que mica en mica, les polítiques i iniciatives per promoure l'esport femení estan donant resultat. Si analitzem les llicències federatives registrades a Catalunya en el període entre el 2009 i el 2014, podem veure que la incorporació femenina en l'esport ha experimentat una tendència ascendent. Tot i així, les diferències entre llicències femenines i masculines, atorgades durant aquests anys, segueix sent important.

Taula núm. 3. Evolució llicències federatives a Catalunya (2009-2014)

Any	Clubs	Homes	Dones	Total
2009	8.590	481.068	125.313	606.381
2010	8.560	485.225	130.097	615.322
2011	8.869	476.760	136.078	612.838
2012	8.907	460.771	131.135	591.906
2013	8.868	471.292	138.149	609.441
2014	8.951	473.132	145.591	618.723

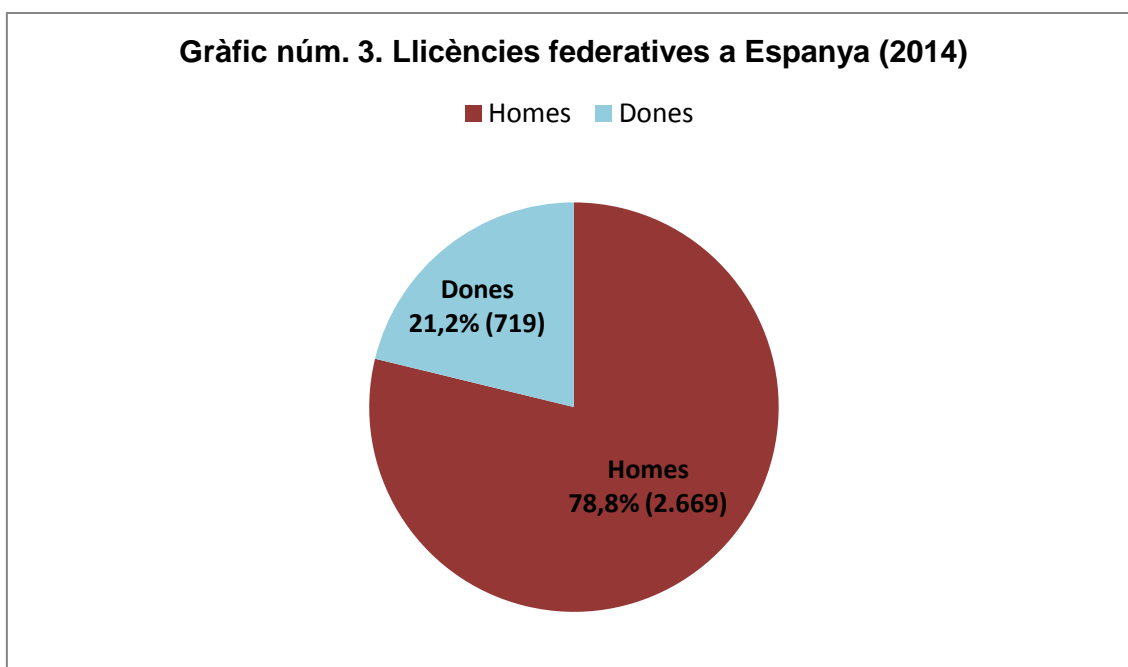
Font: Elaboració pròpia (Dades obtingudes de l'Idescat)

Pel que fa als jocs esportius escolars, també resulta interessant analitzar les dades per observar si aquesta diferència en la pràctica esportiva entre homes i dones es manté en l'edat escolar. Segons dades de l'Idescat, durant la temporada 2013-2014 en els jocs esportius escolars hi va haver un total de 201.159 participants. D'aquests, 120.705 corresponien a nens i 80.454 a nenes. És a dir, un 60% i un 39% respectivament. Unes xifres que segueixen demostrant aquesta diferència a l'accés d'activitats esportives entre homes i dones. D'altra banda, també cal destacar les activitats incloses al programa de l'esport escolar per a tothom que va promoure el Consell Català de l'Esport. En aquestes activitats adreçades a infants, no existeix una diferència tan important respecte a homes i dones. Des de la temporada 2005-2006 a la 2009-2010, la tendència s'ha mantingut a l'alça en els dos casos, fet que demostra que les iniciatives i polítiques realitzades a favor de l'esport igualitari van tenint repercussió i pes en la societat.

Font: Elaboració pròpia (Dades obtingudes de l'Observatori Català de l'Esport, 2011)

Per últim, cal analitzar les dades referents a l'Estat Espanyol en general. En aquest cas, el Consell Superior de l'Esport (CSD) en l'Estadística de l'Esport Federat realitzada al 2014 estableix que hi ha un total de 3.388 llicències federatives. D'aquestes es conclou que un 78,8% corresponen a esportistes masculins federats (2.669), enfront el 21,2% dels femenins (719). Respecte a l'alta competició, segons els criteris del CSD s'estableix que hi ha 3.986 esportistes d'alt nivell a l'Estat Espanyol. D'aquest total, 2.629 són homes (66%) i 1.357 són dones (34%). Per tant, es pot apreciar que la diferència en la pràctica esportiva per raó de sexe segueix sent important a Espanya.

Font: Elaboració pròpia (Dades obtingudes de l'INE)

En definitiva, trobem que la participació femenina en l'esport és inferior que la masculina, però cada vegada s'observa més presència de dones en les activitats i competicions esportives. Podem destacar també, que en el seu conjunt, les proves femenines ocupen una posició clarament més dèbil que les masculines. Finalment, les principals diferències observades es deuen en gran mesura als rols socials tradicionals que distingeixen entre allò propi del gènere masculí o femení (Parlebas, 2003:110). Com a conseqüència, els esports considerats més agressius o violents, com per exemple la lluita, s'han reservat tradicionalment als homes. Mentre que, esports com la gimnàstica rítmica, el patinatge o la natació sincronitzada, totes elles modalitats en què destaquen aspectes artístics i expressius, han estat protagonitzats per les dones. La presidenta de la Comissió "Dona i Esport" del CSD, Natalia Flores, argumenta que actualment només hi ha 6 federacions amb més dones federades que homes: gimnàstica, voleibol, hípica, patinatge i ball esportiu. D'aquests esports, n'hi ha 3 en què ressalten aspectes més expressius, fet que demostra, l'argument anterior.

D'altra banda, també cal tenir en compte que el concepte d'esport masculí o femení varia en funció de la cultura i del moment històric. En la publicació "Gènere i esport" realitzada per l'Observatori Crític de l'Esport, en podem observar un clar exemple amb el cas del futbol que té una concepció diferent a la majoria de països europeus respecte als Estats Units. A Europa s'ha considerat històricament com una modalitat més aviat pròpia dels homes, o sigui, masculina. En canvi, als EEUU, el futbol o

soccer, com diuen ells, es considera una activitat esportiva femenina. Per tant, podem dir que existeixen varies modalitats esportives estigmatitzades i considerades més apropiades pel sexe masculí o pel femení. Tanmateix, cal tenir en compte que aquests estereotips i diferències a l'hora de practicar esport, com s'ha dit anteriorment, són fruit d'una construcció social i cultural. És a dir, les dones i els homes, tot i les diferències físiques i biològiques, no tenen o no haurien de tenir cap dificultat per practicar qualsevol esport. Així doncs, és la consideració social, l'etiqueta de gènere imposada socialment allò que actua de barrera i impedeix que es practiqui un esport en plena igualtat de condicions.

2.3. ELS MITJANS I L'ESPORT FEMENÍ, AVUI

En l'actualitat, els mitjans de comunicació han esdevingut gairebé imprescindibles per a la societat. La seva gran influència i el seu poder sobre la ciutadania són fonamentals per a la construcció de la opinió pública. Entre les diverses temàtiques que tracten, cal destacar que l'esport s'ha convertit en un dels continguts essencials en els grans mitjans de massa. Diverses investigacions han evidenciat un increment, almenys quantitatiu, de la presència de l'esport en els mitjans de comunicació (Moragas, 1996: 3). Així doncs, ha augmentat el nombre de diaris especialitzats, el nombre de canals televisius esportius i el nombre de pàgines que es dediquen a notícies esportives en els diaris generalistes. L'esport doncs, s'ha convertit en una de les formes d'entreteniment més importants de les societats contemporànies i a la vegada, en un mecanisme útil per a la transmissió de valors i cultura. En definitiva, la informació esportiva ha esdevingut, per ella mateixa, un mirall de l'evolució de l'esport com a fenomen públic i social (Pujadas; Santacana, 1997: 5).

En aquest punt, i tenint en compte la importància i influència dels mass-media, és rellevant parlar de l'esport femení que no té, o no hauria de tenir, cap tractament diferent al masculí en els mitjans. Com s'ha dit en apartats anteriors, durant molts anys les dones esportistes han patit una discriminació i s'han trobat amb dificultats per practicar esport. Per tant, ens trobem enfront una pràctica esportiva poc igualitària i amb distincions per raó de gènere. Cal destacar, que en els mitjans de comunicació trobem un dels àmbits en què més s'aprecia aquesta situació discriminatòria vers l'esport femení. Els autors Fink i Keniski en un estudi realitzat (*Una diferència imperceptible: construccions visuals i textuais de la feminitat a Sports Illustrated i Sports Illustrated for Women*, 2002), conclouen que en diferents articles esportius en publicacions nord-americanes, els redactors estableixen una diferenciació entre l'atleta

femenina i l'atleta masculí. Segons els autors, en el cas de les dones, els estereotips convencionals típicament femenins i l'atractiu físic de les atletes són destacats, deixant arraconada la superioritat atlètica. És a dir, en aquest cas, els periodistes parlen de la dona esportista com un objecte (a vegades sexual) sense tenir en compte els seus mèrits esportius. D'altra banda, Frideres i Palao (2006) realitzen un estudi sobre els models que es transmeten a través dels diaris digitals dels Estats Units i Espanya. En aquesta publicació, els autors afirmen que per cada notícia que apareix sobre les dones, n'hi ha 15 sobre els homes esportistes. Per tant, la discriminació de l'esport femení als mitjans es caracteritza per l'absència de notícies protagonitzades per dones atletes i també, pel tractament que aquestes reben. Més endavant, analitzarem amb més profunditat quin llenguatge periodístic s'usa en les notícies sobre esport femení i quina és la seva presència als mitjans espanyols i catalans.

2.3.1. La premsa esportiva a Espanya i Catalunya

A Catalunya, durant el període dels anys 1870-1900, existeix una gran quantitat d'activitats esportives que van produint la creació d'entitats i d'una estructura competitiva i federativa. Aquest fet dona com a resultat la necessitat de comunicació entre els diferents associats i neixen les primeres capçaleres i butlletins que donen informació sobre aquests esdeveniments. Aquest interès per comunicar les diferents activitats va augmentant al llarg del temps, juntament amb el nombre de clubs i entitats. Progressivament, aquests butlletins comencen a esdevenir publicacions d'informació esportiva en general. Així doncs, trobem que a l'any 1896 neix *Los Deportes* i al 1906, *El Mundo Deportivo*. Aquesta última esdevé la publicació de major relleu periodístic a nivell català (Pujadas; Santacana, 1997: 23). Mentre a Catalunya es consoliden aquests diaris esportius, a Madrid s'inicien diverses propostes, tot i que cap d'elles acaba de triomfar. Al 1900 a Madrid, neix la *Revista Ilustrada de Sport*, al 1915 *Heraldo Deportivo* i un any més tard *Espanya Sportiva*, però cap d'ells es consolida entre el públic. Caldrà esperar al novembre del 1942 perquè a Madrid es publiqui el primer número del diari *Marca*, que també es va convertir en tot un referent.

Entre el 1914-1920 es produeix una fase de canvi per al periodisme esportiu, fruit de l'augment de la demanda d'informació esportiva especialitzada (Pujadas; Santacana, 1997: 31). És en aquest punt, quan es comença a parlar de la premsa esportiva de masses i neixen més mitjans especialitzats, a la vegada que es consoliden els ja existents. Uns anys més tard, cap a la dècada dels 70 i especialment als 90, amb la gran influència dels Jocs Olímpics a Barcelona, la premsa esportiva adquireix una enorme rellevància. És en aquesta època quan s'introdueix per primera vegada el

concepte de la informació esportiva com a espectacle (Pujadas; Santacana, 1997: 86). A partir d'aquest moment, es viu un increment d'informació esportiva als diaris generalistes i també als mitjans audiovisuals.

Si bé és cert que la premsa esportiva ha estat un reflex de l'evolució de l'esport, ens podríem preguntar: què ha passat amb les activitats esportives femenines? Actualment, segons un estudi realitzat pel Grup d'Investigació Valors en Joc de la UAB, el percentatge de notícies d'esport femení respecte al total de continguts esportius al llarg d'una setmana en els diaris catalans, es troba entre el 2,5% i el 3,5%. A nivell estatal, en l'estudi *Las imágenes de las deportistas en los medios de comunicación*, Marta Angulo analitza el diari *Marca*, *As* i *Mundo Deportivo*. Després de l'anàlisi conclou que únicament el 8,61% de les informacions són protagonitzades per dones, mentre que en un 91,39% dels textos noticiosos els protagonistes són atletes masculins. A més, cal tenir en compte que Angulo exclou el futbol d'aquest estudi, per tant, són percentatges que no contemplen les notícies esportives que fan referència a aquest esport, fet que alteraria encara més les xifres.

A més, també podem observar amb freqüència que en els mitjans hi ha més interès en qüestions sensacionalistes que en temes estrictament esportius quan es parla d'una atleta femenina. D'altra banda, si ens centrem en el llenguatge periodístic, s'observa un to i vocabulari sobre les notícies esportives femenines molt més personal que en el cas de les masculines. Com s'explica en l'estudi del Grup d'Investigació Valors en Joc, hi ha molts textos en què es reforcen els estereotips tradicionals. En el mateix estudi s'inclouen alguns titulars a tall d'exemple: *"Las sirenas también lloran"*, *"La bella recupera el trono"*, *"Venus Williams impressiona a Austràlia amb la seva vestimenta"*. A aquest fet, cal afegir la manca de continuïtat de les informacions d'esport femení. Això provoca que en els casos en què es destaquen els aspectes esportius d'una atleta, no es pugui fer un seguiment de la seva trajectòria esportiva a través dels mitjans de comunicació.

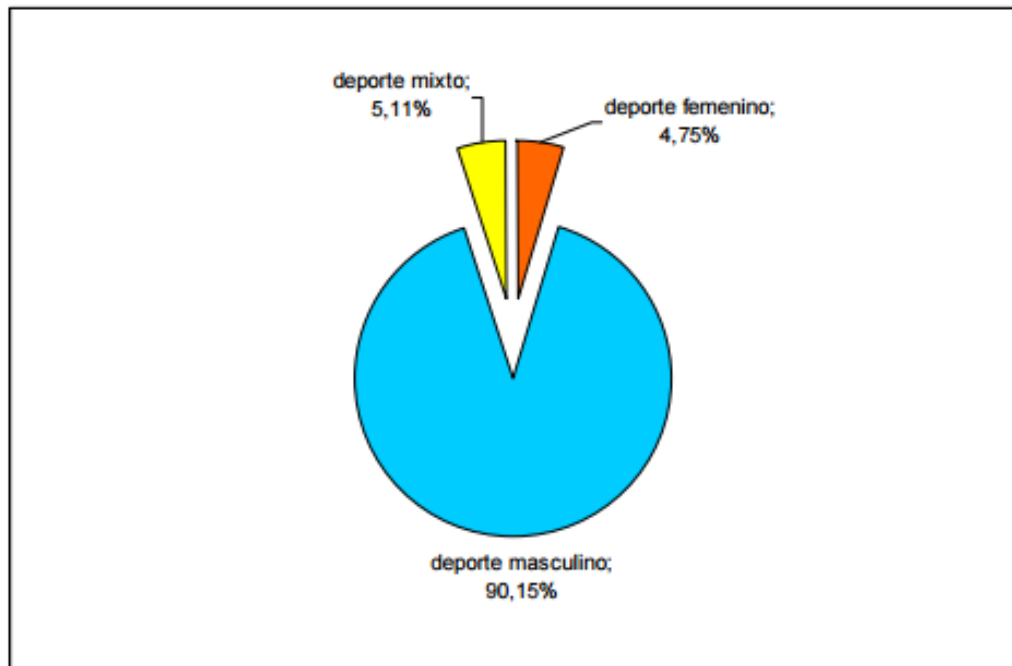
En definitiva, tot i els avenços de la premsa esportiva a Espanya i Catalunya, observem que respecte a l'esport femení fa falta moltes iniciatives que ajudin a promoure i aconseguir una pràctica esportiva i una representació informativa igualitària. Tenint en compte la importància de la premsa en la promoció i visualització de l'esport en general, una part important de la responsabilitat per fomentar l'esport femení recau en aquest tipus de premsa.

2.3.2. L'esport femení a la televisió

Si anteriorment s'ha parlat de la importància i influència dels mitjans de comunicació, cal dir que en el cas de la televisió, aquesta importància s'accentua notablement i exerceix un poder encara més rellevant. Els seus continguts i els seus programes arriben a una audiència massiva i per tant, tenen més impacte en la societat. A més, de la mateixa manera que els altres mitjans, la televisió ha fet de l'esport i les competicions un dels seus materials més importants. A part de ser d'especial interès pels informatius televisius, també ha fomentat la vessant de l'esport com a d'espectacle la qual cosa genera unes audiències molt elevades. Des de la televisió es crea, es fomenta i es reproduïx la imatge estereotipada de la dona a través de la publicitat, els continguts dels diversos programes i els informatius.

El *Estudio sobre género y deporte en televisión*, realitzat pel Consell Audiovisual d'Andalusia al 2008, ressaltava que només el 4,75% de les emissions televisives d'esport corresponen a esport femení, enfront del 90,15% del masculí, la resta del 5,11%, correspon a l'esport mixt. És a dir, d'un total de 139 hores d'emissió analitzades pel CAA, únicament 6 hores i 35 minuts varen ser destinades a esport femení. Mentre que a les activitats esportives masculines es van dedicar més de 125 hores. En els gràfics següents podem veure representada aquesta enorme diferència.

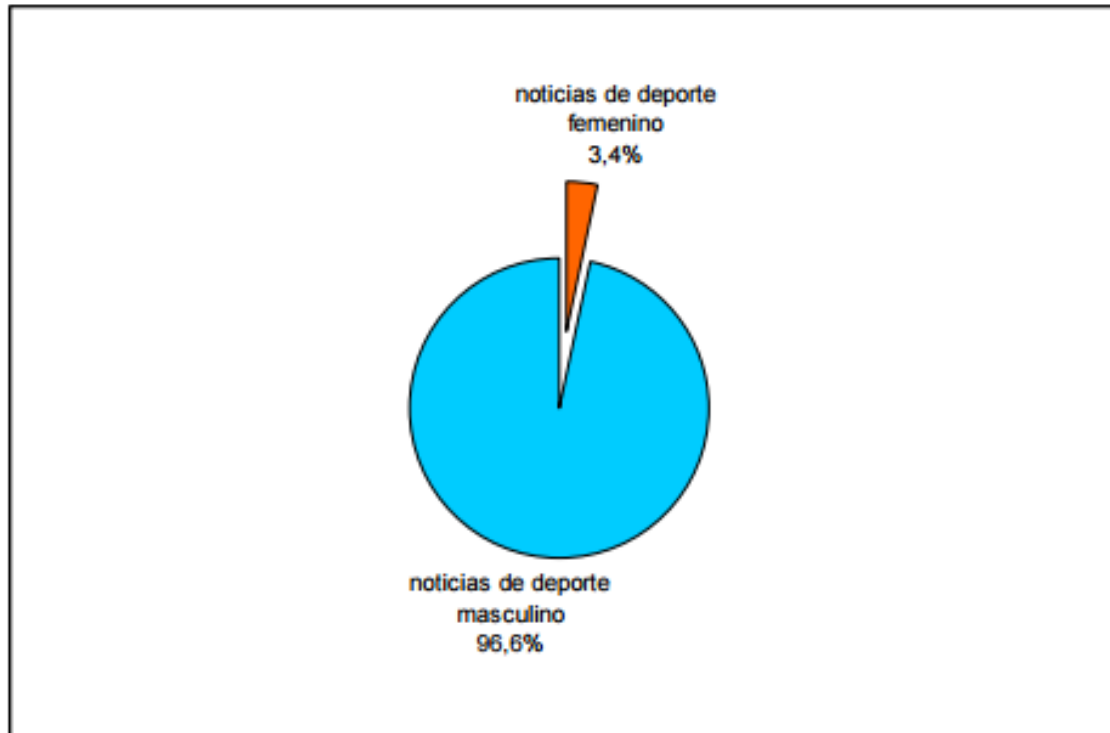
Gràfic núm. 4. Temps total dedicat a l'esport (Emissores nacionals i autonòmiques, 2008)

Font: Consell Audiovisual d'Andalusia (2008)

El mateix estudi dedica una part important a analitzar la presència d'esport femení en els informatius. Els autors de l'article conclouen que el predomini de notícies sobre esports masculins és encara superior en els informatius. De totes les peces informatives que apareixen, un 96,6% correspon als esportistes masculins, mentre que només un 3,4% a les femenines. Si s'observen els resultats en hores, apreciem que d'un total de 21:51 hores de notícies, 21:06 es dediquen a l'esport protagonitzat per homes. En canvi, a l'esport femení hi dediquen menys d'una hora, concretament 44 minuts.

Gràfic núm. 5. Temps total dedicat a les notícies esportives (Emissores nacionals i autonòmiques, 2008)

Font: Consell Audiovisual d'Andalusia (2008)

Com en el cas de la premsa escrita, en moltes ocasions, les dones atletes són notícia per aspectes més aviat sensacionalistes o anecdòtics, que per altres més esportius. Òbviament, hi ha diferències en funció del mitjà que s'observa, però tot i això, en molts casos el tracte envers les dones és molt menys professional. És a dir, destaquen adjectius i verbs que reproduïxen els tòpics, es fa referència a qüestions més emocionals i es dona un tracte molt més personal. Fets que en el cas dels atletes masculins no acostuma a passar gairebé mai. Malgrat les excepcions, generalment els mitjans transmeten una imatge sexista de la dona. La representa a través d'unes qualitats físiques i psíquiques que han estat imposades culturalment. Això provoca la discriminació de la dona per raó de gènere en l'esport i en molts altres sectors de la societat. Per tant, tot i les diferències entre els mitjans, tal com explica l'autor Ghanem, aquests "refleixen una realitat, però aquesta està esbiaixada, ja que només representen un percentatge", en aquest cas el masculí.

En el cas de la televisió, cal tenir en compte que una notícia de mig minut o d'un minut, comporta moltes decisions, caldria fer investigacions per saber si aquestes decisions es prenen amb plena consciència o bé si aquestes eleccions es prenen de manera inconscient. És a dir, els professionals decideixen sobre quin fet o quina competició

informen, quin esportista serà protagonista, a qui es donarà veu i en qualitat de què o amb quines paraules informarem, i tot això repercuteix en la manera en què la societat percep els diferents aspectes de la realitat.

Concloem per tant que els estudis consultats destaquen l'absència de l'esport femení en els mitjans de comunicació, entre ells la televisió, com a actor amb pes important. Ressalten també que la informació esportiva se centra fonamentalment en els homes, exceptuant aquelles notícies atractives, a judici dels periodistes, que protagonitzen atletes femenines. Normalment, aquest tipus de continguts solen estar caracteritzats per un predomini d'aspectes sensacionalistes i físics que van més enllà de l'esport, com s'ha destacat anteriorment. Al final tot això només aconsegueix reforçar els rols de gènere, els tòpics i els estereotips que s'han imposat durant anys a les dones. Per tant, no col·labora a trencar aquests rols i aconseguir la pràctica d'un esport totalment igualitari i sense discriminació per raons de gènere.

3. METODOLOGIA

L'objectiu final d'aquest treball és observar quina és la presència de l'esport femení a la televisió i comparar-la amb la dels esports masculins. Per a fer-ho s'han analitzat els informatius de quatre canals televisius: Televisió Espanyola (TVE), Televisió de Catalunya (TV3), Antena 3 i Telecinco. Amb l'anàlisi d'aquests mitjans obtindrem la visió de dues televisions públiques (TVE i TV3) i dues privades (A3 i T5). Per tant, estudiant dels quatre mitjans televisius trobarem més varietat de notícies i uns resultats que ens permetran conèixer la representació de l'esport femení a la televisió en un context més ampli. Existeix la sospita que els esports femenins i les seves representants queden relegades en la informació, tant audiovisual com escrita. Però no n'hi ha prou amb mantenir aquesta creença, sinó que aquesta ha de ser documentada, verificada i acreditada a través d'un estudi empíric. Precisament d'aquí, sorgeix el nostre interès per plantejar aquest treball d'investigació.

L'anàlisi s'ha realitzat al llarg d'una setmana, incloent també els caps de setmana, ja que és quan hi ha més esdeveniments esportius i per tant, podem observar una major quantitat d'actualitat esportiva. Els informatius estudiats són els corresponents a les edicions del vespre, malgrat alguna excepció en què per causes alienes s'ha hagut de fer l'anàlisi de l'informatiu del migdia, tal com s'explicarà més endavant. Concretament, la setmana escollida per a l'estudi és la del 24 al 30 d'abril, és a dir, de diumenge a dissabte. Així, delimitem l'anàlisi a un fragment temporal que correspon a una setmana sencera i ens pot aportar el gran ventall noticiós que habitualment acostuma a oferir la televisió.

3.1. Metodologia científica

La major part de l'anàlisi s'ha basat en una metodologia quantitativa mitjançant unes variables establertes amb anterioritat. És a dir, un estudi objectiu que ens ha permès obtenir uns resultats amb els quals s'ha elaborat una comparació estadística clara entre les diferents televisions. Per recollir totes les dades de manera ordenada, s'ha elaborat una fitxa on s'han definit una sèrie de variables que després s'ha bolcat en una base de dades en un document d'Excel. Gràcies a això, els percentatges s'han obtingut de manera automàtica, facilitant d'aquesta manera, l'anàlisi posterior. Per tal d'arribar a uns resultats útils per a l'objectiu del treball, s'han establert 9 variables concretes i iguals per cada un dels mitjans analitzats. És a dir, tenint en compte aquesta metodologia, si es repetís l'estudi es tornarien a obtenir exactament els mateixos resultats, tot depenent de l'actualitat esportiva de la setmana escollida. És a

dir, de manera aleatòria, la mostra triada podria ser la de qualsevol setmana de l'any, sense que s'hagi produït cap esdeveniment extraordinari que pogués esbiaixar els resultats.

Les variables establertes que ens han permès aconseguir millors resultats per a l'estudi i per tant, per a l'elaboració de les conclusions són:

- **Tipologia d'esport** (Masculí, femení, mixte): aquesta ha estat segurament, la variable principal de tot l'anàlisi. Ens ha permès conèixer quantes notícies referents a cada tipus d'esport hi ha hagut cada dia, en cada mitjà i globalment. Els percentatges obtinguts a partir d'aquesta variable han sigut molt importants per arribar a una conclusió clara i evident.
- **Disciplina esportiva** (Futbol/Bàsquet/Tennis/Motor/Natació/Altres): analitzant aquesta variable hem pogut observar quins eren aquells esports amb més protagonisme als informatius de cada mitjà i, posteriorment de manera global.
- **Conductor** (Home/Dona): és interessant veure qui és el presentador de la informació esportiva per apreciar si, també en l'àmbit professional, es produeix una diferència important entre la presència d'homes i dones.
- **Redactor de la notícia** (Sí/No): amb aquesta variable hem observat si la notícia concreta tenia un redactor o si era narrada pel propi conductor. Amb això, hem obtingut el total d'unitats informatives en què apareix la veu del redactor i posteriorment, analitzar quantes d'aquestes són realitzades per dones o homes.
- **Sexe del redactor** (Home/Dona): partint de la variable anterior, hem pogut veure quin percentatge de peces són redactades per una dona o bé per un home. Això ens dóna una visió del protagonisme masculí existent en el periodisme esportiu, tal com comprovarem en l'anàlisi posterior.
- **Posició a l'escaleta** (Principal/secundària): aquesta no és una de les variables fonamentals per a l'estudi, però aporta informació útil ja que permet observar si alguna notícia referent a l'esport femení ocupa les primeres posicions de la graella informativa.
- **Durada de la peça** (10-29 segons/30-59 segons/1-1,30 minuts): fixar-se en el temps que dura cada una de les unitats no té una rellevància essencial per a l'anàlisi, però ens permetrà saber si a les notícies sobre esport femení se'ls dedica menys temps que a les referents als esports masculins.

- **Donen veu a testimonis (Sí/No):** saber en quantes peces informatives s'afegeixen opinions de terceres persones és de gran utilitat per a poder observar posteriorment, quants homes i quantes dones apareixen.
- **Testimonis en qualitat de:** en funció del nombre total de notícies amb declaracions de diferents testimonis, es pot veure quin percentatge correspon als homes i a les dones. A més, també és interessant veure per què i en qualitat de què parlen els protagonistes masculins en comparació als femenins.

Observant cada una d'aquestes variables i introduint-ho a la base de dades s'ha pogut arribar a uns percentatges molt clarificadors que ens han permès obtenir unes conclusions evidents i de gran interès per al treball.

3.2. Metodologia qualitativa

D'altra banda, hi ha hagut una part de l'anàlisi que s'ha basat en una metodologia subjectiva. En aquest sentit, s'han observat de manera més específica les expressions i el vocabulari utilitzat pels professionals al tractar les notícies. Cal destacar, que no s'ha analitzat cada una de les unitats informatives, sinó només aquelles en què hi havia un exemple molt rellevant i interessant per demostrar la diferència entre el tractament de l'esport masculí i el femení.

Així doncs, aquests exemples que es mencionen al llarg del treball, es basen en un estudi subjectiu, que podria variar en funció de l'autor que el realitzés. Tot i així, permet completar l'anàlisi i tenir una visió més àmplia del tema. Resumint, aquests exemples concrets enriqueixen el treball i aporten informació molt útil de cara a les conclusions definitives.

4. ANÀLISI DE MITJANS AUDIOVISUALS

4.1. TELEVISIÓ DE CATALUNYA

La Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals (CCMA) és l'òrgan públic encarregat de gestionar els mitjans audiovisuals de la Generalitat, com és el cas de Televisió de Catalunya (TV3) i del grup d'emissores de Catalunya Ràdio. Una de les tasques de la Corporació és gestionar aquests mitjans, tenint sempre en compte la seva missió de servei públic i el compromís d'independència, qualitat i promoció de la cultura i llengua catalanes.

De manera més concreta, Televisió de Catalunya va sorgir l'any 1983 i actualment, ha esdevingut el canal televisiu de referència de l'àmplia majoria de ciutadans de Catalunya. Cal dir que el seu model s'inscriu en el de les televisions públiques nacionals d'Europa. Com a conseqüència, la seva programació té l'obligació de seguir els principis propis de tot mitjà públic, és a dir, complir amb els valors socials i democràtics, el pluralisme i el servei als ciutadans. Seguint aquests criteris, TV3 es defineix com un mitjà obert al món, que prioritza la qualitat i la innovació, i que promou un estil propi i diferenciat en els seus continguts. De manera específica, a la web de Televisió de Catalunya es defineixen com "el mirall de la vida col·lectiva i de la diversitat de la societat catalana".

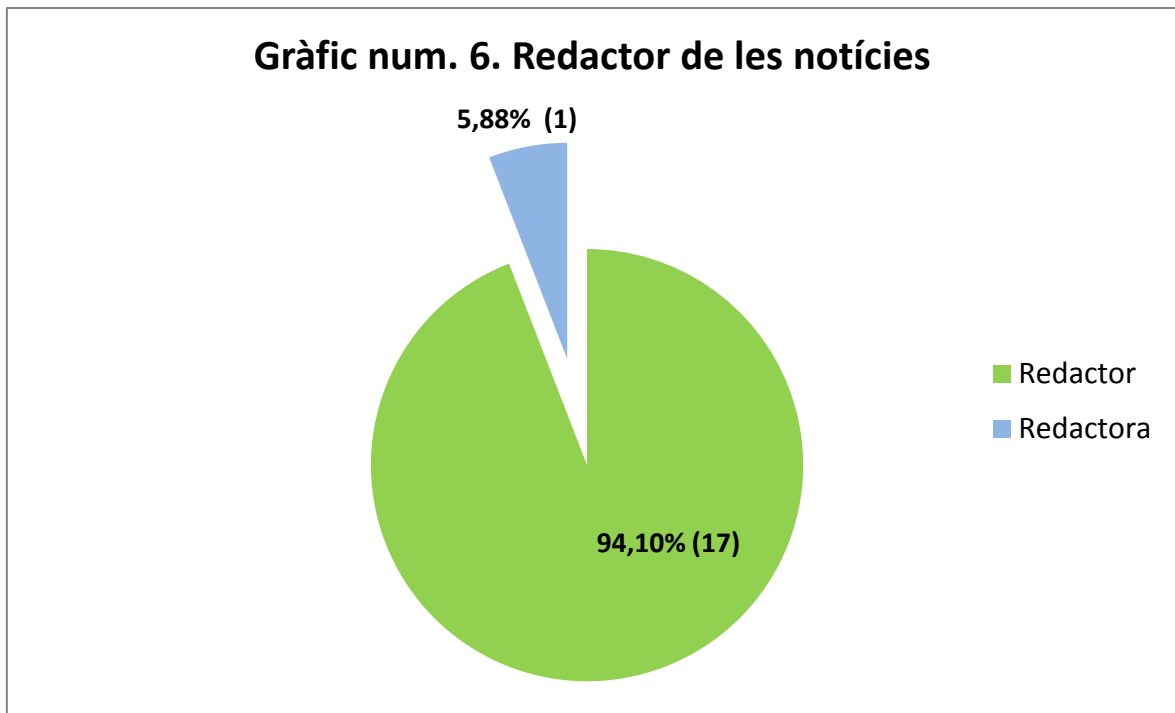
D'altra banda, és important destacar que, des dels seus inicis, TV3 ha apostat per programes informatius de qualitat i de temàtiques diferents. En aquest punt, també cal parlar de la importància que el mitjà ha donat a l'esport, incloent diversos continguts esportius en la seva programació, com és el cas de les retransmissions esportives en directe o altres tipus de programes especialitzats. A més, des de fa 5 anys, Televisió de Catalunya, va treure el nou canal, Esport3, dedicat exclusivament a activitats i programes esportius. A part d'aquest tipus de continguts esmentats, és important fer referència als telenotícies de TV3. Aquests són un dels valors més rellevants del mitjà i suposa bons nivells d'audiència a Televisió de Catalunya. En aquests informatius també podem trobar un espai dedicat a l'actualitat esportiva més destacada.

Per la missió de servei públic i la seva aposta per la informació esportiva, resulta molt interessant observar de quina manera es tracten les notícies referents a l'esport en els telenotícies de TV3 i concretament veure i comparar la presència d'esport masculí i femení. D'aquesta manera, es podrà apreciar si compleixen amb els principis d'un mitjà públic i si realment, reflecteixen la diversitat de la societat catalana, tal com afirmen en la seva pròpia definició.

4.1.1. Contrast entre esport masculí i femení

Durant tota la setmana escollida per a realitzar l'estudi – del 24 al 30 d'abril – s'han analitzat un total de 39 notícies esportives emeses en els informatius de TV3. En primer lloc, és important explicar que els telenotícies del dimarts 26 d'abril no es varen poder analitzar, ja que al vespre s'emetia el partit de Champions corresponent. A més, durant aquell dia Televisió de Catalunya va estar de vaga i durant la franja horària d'entre les 14h i les 15.30h es va canviar la programació. Per tant l'horari en què s'emet el telenotícies va quedar afectat i es va suspendre l'informatiu, de manera que tampoc es va poder utilitzar per a fer l'anàlisi.

Dins dels informatius, l'espai dedicat als esports té una durada aproximada d'entre 4 i 5 minuts entre setmana i de 7 i 9 minuts els dissabtes i diumenges. També és rellevant parlar dels presentadors, ja que sovint, en l'àmplia majoria de mitjans, trobem una forta presència d'homes en el periodisme esportiu. Concretament a TV3, de dilluns a divendres, és María Fernández qui presenta els esports, i Artur Peguera és el presentador durant el cap de setmana. Per tant, respecte als conductors de la informació esportiva, es pot dir que a TV3 hi ha una presència força equitativa. Però això canvia si parlem dels redactors que posen veu a les notícies que apareixen en les edicions dels telenotícies analitzats. De les 39 peces observades, hi ha un 56,40% sense redactor (22) i un 43,38% en què sí que s'escolta la veu del redactor (17). És aquesta última dada la que té especial interès per a l'estudi. Del total de les 17 notícies amb redactor, en un 94,10% es tracta de periodistes homes (16), enfront un 5,88% en què apareix una redactora dona (1). És a dir, dels sis dies analitzats i les 39 peces obtingudes, només hi ha una notícia en què la narració sigui d'una periodista dona. És en l'emissió del diumenge 24 d'abril, quan apareix per primera i única vegada una redactora narrant una notícia.

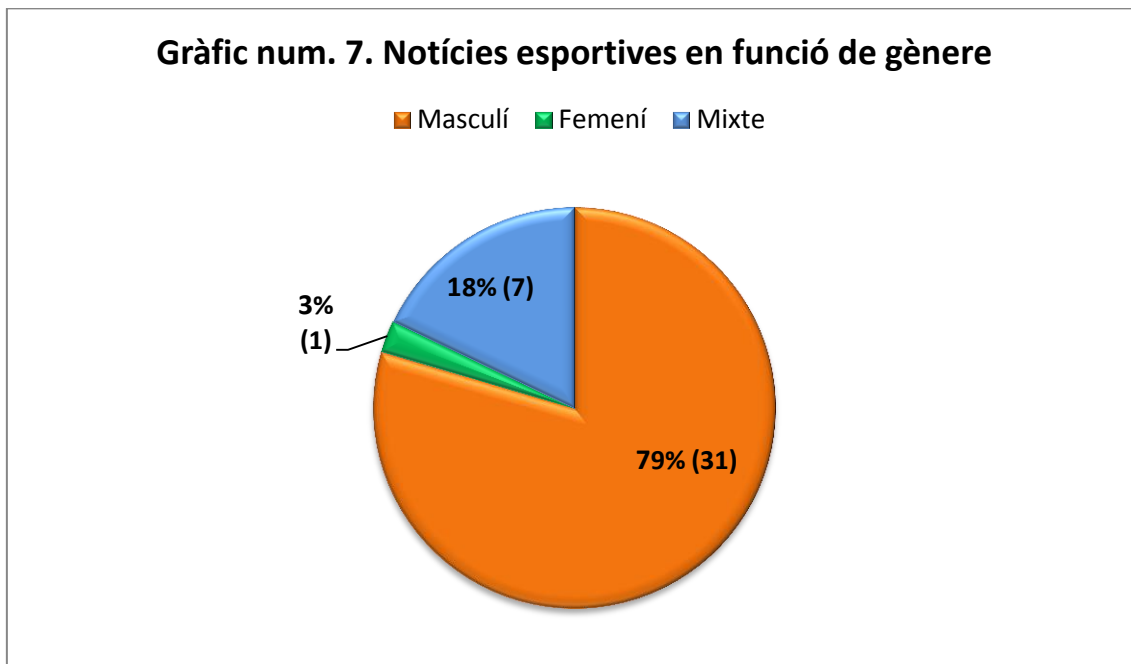
Font: Elaboració pròpia

Classificació de notícies esportives en funció de gènere

Entrant ja en els resultats més quantitius, la primera dada destacada fa referència a si l'esport és masculí, femení o mixte. De les 39 notícies analitzades, un 79,5% (31) són sobre disciplines masculines; un 17,9% (7) de disciplines mixtes i únicament el 2,56% (1) fan referència a esport femení. Aquí trobem una diferència abismal que demostra la poca presència de modalitats esportives femenines en els informatius de TV3. La única notícia sobre esport femení apareix en l'emissió del diumenge 24 d'abril i fa referència al Campionat d'Europa de Waterpolo femení. Per presentar la peça el presentador diu: *"i unes altres campiones, les jugadores del Club Natació Sabadell que s'han convertit per quarta vegada en el millor equip d'Europa de waterpolo femení"*. En les imatges de la notícia s'afegeix el titular "A dalt per quarta vegada", mentre la veu en off ho introdueix dient: *"Les jugadores del CNS tornen a regnar les piscines del continent"*. A partir d'aquí es fa una crònica del partit i es destaca l'actuació de Laura López i Anni Espar, dues jugadores de l'equip sabadellenc.

Si analitzem de manera més detallada el titular anterior – "A dalt per quarta vegada"- , observem que no hi apareix el nom de l'equip, ni la competició que han guanyat, ni tan sols l'esport. És cert que en l'explicació de la notícia apareix tota aquesta informació, però en altres peces informatives del mateix TN, malgrat donar les dades importants

en la narració del conductor o redactor, el titular és molt més informatiu. Per exemple, “La reconquesta de Nadal” per explicar el seu triomf al Open de Barcelona; “Victòria 113 de Valentino Rossi al Mundial” en la notícia de Moto GP; o “Primera victòria de Paddon”, per parlar del Rally d'Argentina. En aquests titulars tampoc apareix l'esport o la competició de la qual es parla, però en canvi, en tots ells apareix el nom de l'esportista protagonista.

Font: Elaboració pròpia

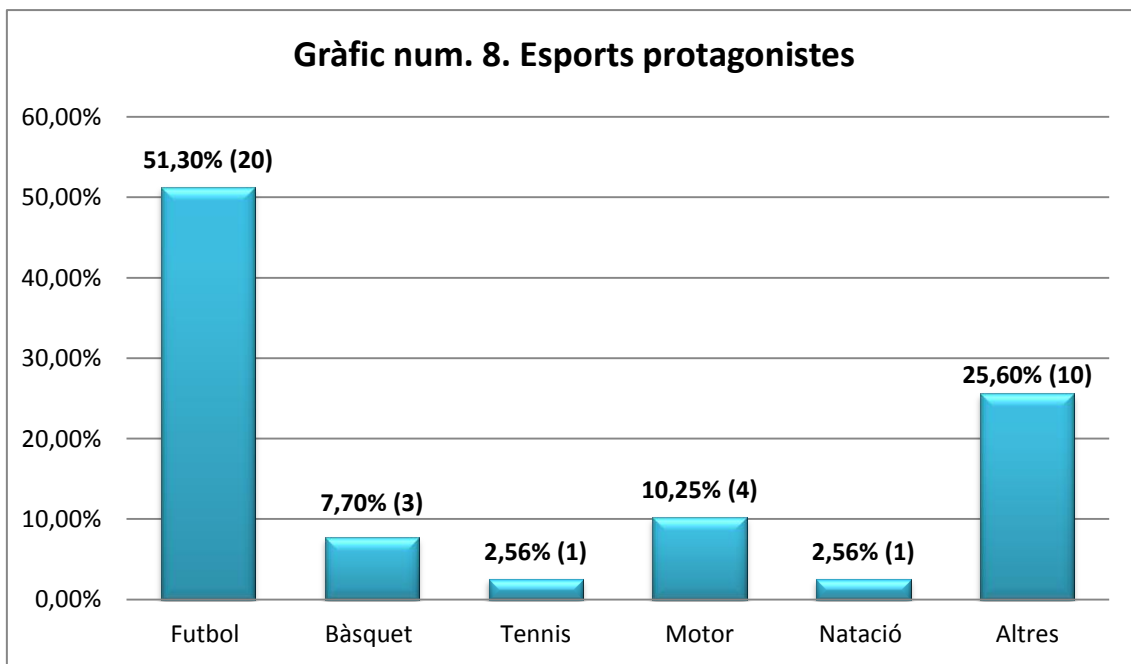
Respecte a les informacions d'esport mixte, cal destacar que la gran majoria pertanyen a ciclisme, concretament, a la prova “Titan Desert”. Com passa en moltes ocasions, els informatius de TV3 se centren en els atletes catalans i aquesta notícia és un exemple més. Al llarg de la setmana, en els informatius s'ha fet un seguiment de les curses i dels resultats obtinguts pels esportistes catalans, Ramona Gabriel, Josep Betalú i Guillem Muñoz. A diferència d'altres notícies, en aquesta dedicaven uns segons a parlar de la categoria femenina, això sí, sempre després de la masculina. Sobre aquesta prova ciclista apareixen un total de 5 notícies en tota la setmana, però en cap d'elles trobem un titular en què es destaquí concretament l'actuació d'algun dels atletes. La última de les notícies referents a la competició observem el titular: “La Titan, a punt per al doble triomf català”. En aquesta mateixa peça, el presentador comença parlant de la prova de Betalú i a continuació, de Gabriel amb l'expressió: “*un final de competició que tindrà a Ramona Gabriel com a triomfadora indiscutible en categoria femenina*”. Cal destacar que la victòria de la ciclista estava confirmada, mentre que

Josep Betalú va quedar tercer en aquell tram i la seva victòria encara no estava assegurada. És a dir, trobem una notícia amb una clara victòria d'una esportista dona i malgrat això, el ciclista masculí segueix apareixent primer.

D'altra banda, és important ressaltar que en la informació esportiva del dissabte 30 d'abril, el més llarg de la setmana analitzada - 9 minuts - no apareix cap notícia d'esport femení o mixte. En aquesta edició, es van analitzar un total de 9 notícies i 5 d'aquestes eren sobre el futbol. La inexistència d'activitats esportives femenines en aquest informatiu pot ser causada, entre d'altres motius, per l'actualitat futbolística de la Lliga, que com veurem és l'esport principal en el telenotícies de TV3 i també d'altres mitjans analitzats.

Classificació de notícies segons la modalitat esportiva

També és important observar sobre quins esports es parla en els informatius, quins tenen més presència i quins apareixen amb més freqüència. En aquest punt tornem a trobar dades sorprenents que donen una idea de quins són els esports predominants en l'escaleta informativa de TV3. Del total de peces informatives analitzades trobem que un 51,30% són de futbol (20); un 7,70% de bàsquet (3); un 2,56% de tennis (1); un 10,25% de motor (4); un 2,56% de natació (1) i finalment, un 25,60% d'altres esports (10).

Font: Elaboració pròpia

Cal destacar que les informacions de futbol, bàsquet, tennis i motor sumen un percentatge total del 71,81%. Una dada molt elevada en la qual no hi entra cap tipus d'informació sobre esport femení, és a dir, són disciplines en què les dones no tenen representació en els informatius. De fet, la peça sobre natació és la única que pertany a una modalitat totalment femenina, concretament al waterpolo femení, i suposa un modest 2,56%. En altres esports, que sumen un 25,60% i en els quals trobem el ciclisme com s'ha explicat anteriorment, apareixen disciplines mixtes que tenen alguna dona com a protagonista, recordem el cas de Ramona Gabriel.

Observant aquestes dades apreciem que hi ha un gran predomini del futbol enfront qualsevol altre esport. A més, cal tenir en compte que totes les notícies futbolístiques parlen de grans equips, com el Barça, Reial Madrid o Atlètic de Madrid, i evidentment en cap cas es dóna veu als equips femenins. Això ja marca notablement els percentatges que s'obtenen. No hi ha hagut cap dia, en què l'informatiu no contingui una peça informativa sobre el futbol i concretament, sobre el Barça. Fins i tot, quan la notícia era un dinar d'equip, que no és un fet estrictament esportiu, s'ha donat prioritat a aquesta peça abans que altres.

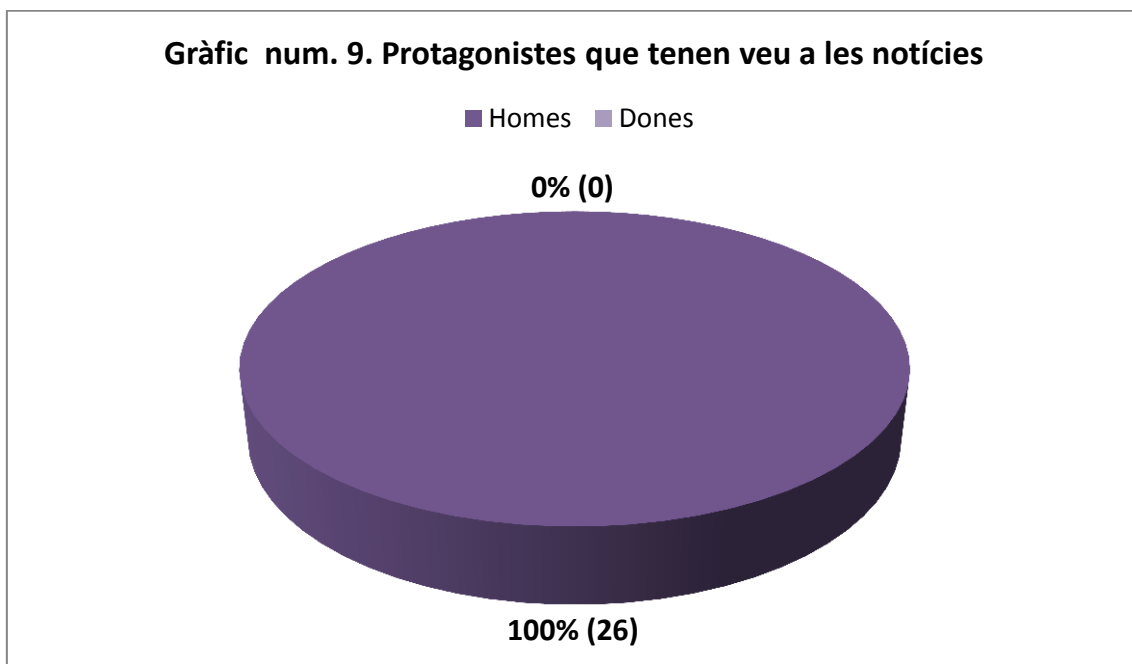
A més, de tota la setmana analitzada trobem que, la informació esportiva ha obert cada dia amb un bloc de notícies sobre futbol. Això ens porta a parlar d'una nova variable que ens permet analitzar les notícies que ocupen una posició principal o secundària a l'escaleta del telenotícies. Del total de les 39 peces informatives obtingudes al llarg de la setmana, un 46,15% (18) ocupen un lloc principal en la graella, enfront un 53,84% (21) de secundàries. Totes aquestes notícies amb una posició principal van sobre el futbol, ja siguin resums de partits disputats, prèvies d'enfrontaments o entrenaments normals. Conseqüentment, no en trobem cap sobre esport femení que ocupi una posició principal en l'escaleta. En definitiva, podem concloure que els esports masculins, i especialment el futbol, tenen una presència notablement majoritària en els informatius de TV3 i a més, ocupen posicions principals en l'escaleta, deixant les notícies referents a esport femení o mixte per als últims segons de l'espai.

A qui donen veu en les notícies

Amb les variables analitzades fins aquest moment, ja hem comprovat l'important predomini de l'esport masculí en els informatius de Televisió de Catalunya. Per això, també és molt interessant observar quins protagonistes tenen veu en les peces informatives analitzades. Per tant, és important veure quins testimonis tenen pes en

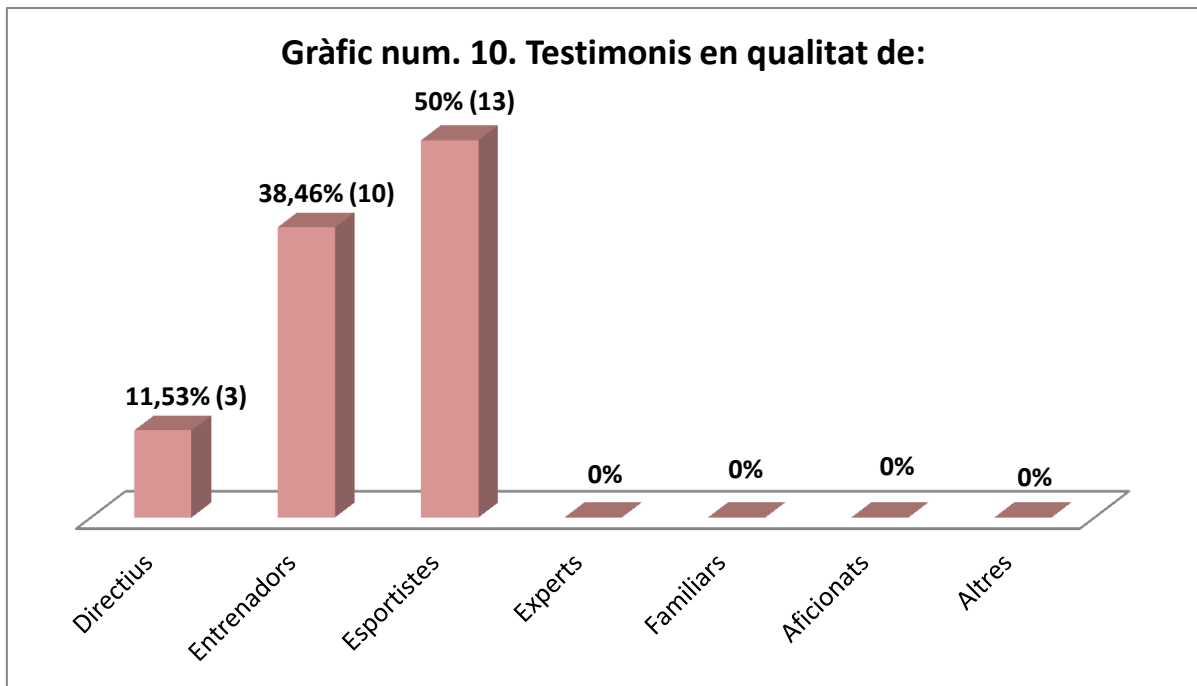
els telenotícies i també, en qualitat de què se'ls dóna veu. Això ens permetrà tenir una visió més àmplia sobre la representació de l'esport femení i de les seves atletes en l'espai informatiu del mitjà.

Del total de les 39 notícies analitzades, apreciem que en un 43,58% es dóna veu als protagonistes (17), mentre que en un 56,40% no s'introdueixen declaracions de testimonis (22). En aquest 43,58%, és a dir, en un total de 17 notícies, trobem que hi ha 26 protagonistes als que se'ls dóna veu. La dada rellevant i sorprenent és la que mostra quin percentatge correspon als homes i quin a les dones. D'un total de 26 testimonis, hi ha un 100% de personatges masculins enfront el 0% de femenins. És a dir, de totes les notícies analitzades i de totes les declaracions que s'han introduït, no hi ha ni una dona. Les dones per tant, no han tingut veu al llarg d'aquesta setmana, ni en qualitat d'esportista, aficionada, experta o altres categories.

Font: Elaboració pròpia

Tenint en compte que només han tingut veu protagonistes masculins en aquestes notícies analitzades, també pot tenir interès observar en qualitat de què han parlat. Dels 26 testimonis que apareixen en les peces obtingudes, un 11,53% pertany a directius (3); un 38,46% a entrenadors (10) i finalment, un 50% a esportistes (13).

Font: Elaboració pròpia

Podem dir per tant, que hi ha un gran predomini d'esportistes i entrenadors que tenen veu en les notícies de TV3. Enfront els directius que tenen una presència esporàdica i les altres categories de testimonis que han sigut inexistents en els informatius d'aquesta setmana.

Per acabar, havent analitzat totes les variables establertes prèviament, podem concloure que en el cas de TV3, la presència i representació de categories femenines i dones esportistes és pràcticament nul·la. Amb un simple 2,56% de notícies sobre esport femení i un 17,9% sobre disciplines mixtes, enfront el 79,5% de masculí. Unes dades que encara empitjoren si ens centrem en els protagonistes que tenen veu en aquestes peces, ja que veiem que un 100% es refereix als homes, deixant a les dones en una posició inexistente. Deixant l'aspecte més esportiu a part, també és rellevant recordar, que malgrat hi hagi un presentador en unes edicions i una presentadora en les altres, la xifra de redactors és molt diferent i beneficia als homes. De les 17 peces en què apareix la veu d'un redactor, en un 94,10% es tracta d'un home, mentre que en un insignificant 5,88% trobem una redactora.

En definitiva, després d'estudiar detalladament aquestes dades, no és cap atreviment dir que TV3, en l'àmbit esportiu, no és "el mirall de la vida col·lectiva i de la diversitat de la societat catalana", tal com ells mateixos defineixen.

4.2. TELEVISIÓ ESPANYOLA (TVE)

La Corporació de Ràdio i Televisió Espanyola (RTVE) és un òrgan estatal que s'encarrega de la organització i la gestió indirecta del servei públic radiofònic i televisiu d'Espanya. Els serveis de la Corporació estan dividits en dues filials que són Televisió Espanyola (TVE) i Ràdio Nacional d'Espanya (RNE). Com a serveis públics, la seva principal funció és actuar com a vehicle entre la informació i la participació política dels ciutadans, cooperar amb el sistema educatiu, difondre la cultura, i contribuir a la llibertat i a la igualtat. En aquest últim punt, fan una especial menció als grups més marginats i a la no discriminació de la dona, tal com expliquen a la web de la corporació.

El 28 d'octubre de 1956, TVE va començar amb les seves emissions de manera regular. Televisió Espanyola és un mitjà audiovisual públic i per tant, ha de complir els principis de servei públic. Tal com defineix en la seva web, TVE en la seva programació garanteix la pluralitat social, política, ideològica i cultural de la societat espanyola. Cal tenir en compte, que durant molts anys, Televisió Espanyola, va ser l'únic mitjà televisiu de l'Estat i com a conseqüència, gran part de la població la segueix considerant una televisió de referència. Actualment, el mitjà compta amb dos canals generalistes i tres temàtics i especialitzats.

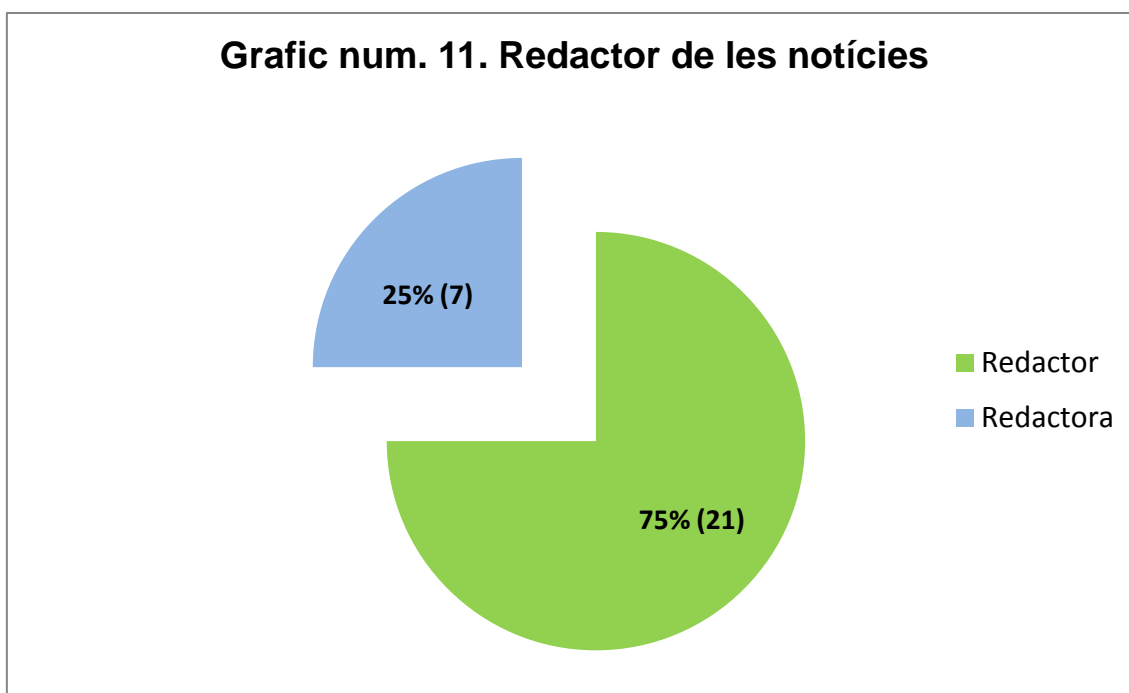
Cal destacar que des dels seus inicis, TVE va apostar per una programació en la qual la informació tingués un paper important. Aquelles notícies més rellevants són tractades i explicades en els tres informatius que emet el canal. El "Telediario" també dedica uns minuts a narrar els fets esportius més importants de la jornada. A més, entre els canals temàtics del mitjà, trobem Teledeporte, adreçat i dedicat exclusivament a diferents continguts esportius. Amb això, podem observar que des de Televisió Espanyola també es decideix incloure informació esportiva en la seva programació.

Per aquest motiu, és rellevant observar quines notícies esportives apareixen en els informatius de TVE i quin tractament es dóna sobre cada fet esportiu noticiós. Això ens permetrà veure si, en referència a l'esport, el mitjà compleix amb la pluralitat i diversitat pròpia de qualsevol servei audiovisual públic.

4.2.1. Contrast entre esport masculí i femení

Al llarg de la setmana analitzada per a l'estudi – del 24 al 30 d'abril – s'han visionat 7 informatius, dels quals s'han obtingut un total de 63 peces informatives referents als esports. L'espai que dediquen a la informació esportiva oscil·la entre els 5 i els 7 minuts. Exceptuant el diumenge 24 i el dilluns 25 d'abril, que van tenir una durada de 18 i 9 minuts respectivament.

Respecte als presentadors de la part esportiva dels informatius, cal dir que, com passa en la gran majoria de mitjans, el conductor és diferent entre setmana i el cap de setmana. En el cas de la informació esportiva de TVE, trobem que de dilluns a divendres hi ha un presentador, Jesús Álvarez, i els dissabtes i diumenges, són dos periodistes, Arsenio Cañada i Marc Martín, els conductors de l'espai. En aquest darrer cas, barregen la narració estricta de les notícies amb una mena d'interacció i conversa entre ells per fer-ho més amè. Trobem doncs, que en els informatius analitzats hi ha una totalitat de presentadors masculins. Per tant, també resulta interessant observar si la tendència es manté o varia en el cas dels redactors de les peces informatives. Durant els set dies d'anàlisi, s'han visionat un total de 63 notícies esportives, de les quals un 55,55% no tenia redactor (35), a diferència del 44,44% que sí que en tenia (28). D'aquestes 28 peces amb redactor, trobem que un 75% correspon a periodistes masculins (21), mentre que el 25% restant es tracta de periodistes femenines (7). Malgrat que les dones es van obrint camí en el periodisme esportiu, aquestes dades tornen a evidenciar que és un sector en el qual, encara hi ha un gran protagonisme dels homes.

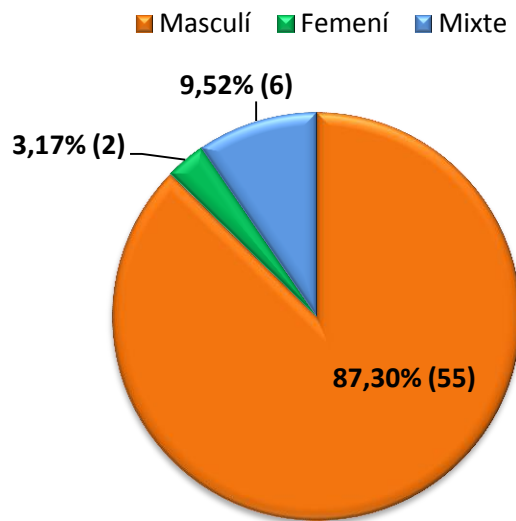

Font: Elaboració pròpia

És important esmentar que en l'edició de l'informatiu del dijous 28 d'abril, trobem una de les notícies de més durada, 3 minuts aproximadament. Es tracta d'una mena de reportatge sobre atletisme femení i va ser redactat per una periodista. Això demostra que tot i tenir una presència inferior, la seva tasca és molt important.

Classificació de notícies esportives en funció de gènere

Acabem de veure que als informatius de TVE, encara hi ha un important predomini dels periodistes homes. És important observar si aquest protagonisme masculí continua existint també en les informacions esportives del mitjà. Del total de 63 peces estudiades, un 87,30% correspon a esport masculí (55); un 9,52% a esport mixte (6) i només un 3,17% a esport femení (2). Una dada que, novament, evidencia el poc protagonisme de les disciplines esportives femenines enfront el gran predomini de les masculines en els informatius televisius.

Gràfic num. 12. Notícies esportives en funció de gènere

Font: Elaboració pròpia

En l'emissió del dijous 28 d'abril, com s'ha dit abans, trobem una notícia d'uns tres minuts de durada, sent així una de les més llargues de tot l'espai d'informació esportiva. Concretament aquesta, fa referència a Ruth Beitia una atleta espanyola que s'està preparant pels Jocs Olímpics de Río. El conductor presenta la peça dient: *“la subcampeona del mundo de salto de altura, Ruth Beitia, va a luchar en Río por el último gran sueño que le queda por cumplir: subir a un podio olímpico”*. A partir d'aquest moment, ja s'introdueix la figura de l'entrenador, Ramón Torralbo, qui diuen que és *“el otro 50% de Ruth”*. Durant la notícia es mostren imatges de l'atleta competint, entrenant i passejant pel mercat amb el seu entrenador. La redactora explica breument el palmarès de Beitia i els seus pròxims reptes esportius. Al llarg de la peça informativa trobem frases com: *“han pasado 26 años desde que Ramón Torralbo decidiera que aquella chiquilla de 11 años, hija y hermana de atletas, estaba hecha para el salto de altura”* o *“ahora a sus 37 años, Ruth tiene que superar el listón más alto de su carrera deportiva... ese listón al que siempre dedica una mirada entre seductora y desafiante”*. Certament, pot semblar una manera diferent d'explicar la notícia i que se surt dels canons estrictes de la informació, ja que introdueix expressions més literàries i creatives, per dir-ho d'alguna manera. Però això no implica que el vocabulari o les frases utilitzades no siguin del tot encertades i d'altra banda, no siguin massa freqüents si es tractés d'un atleta masculí. Per exemple, en la primera expressió esmentada es diu literalment que Torralbo va decidir que aquella nena – “chiquilla” – havia de competir en salts d'altura. Pot semblar una frase ben normal però

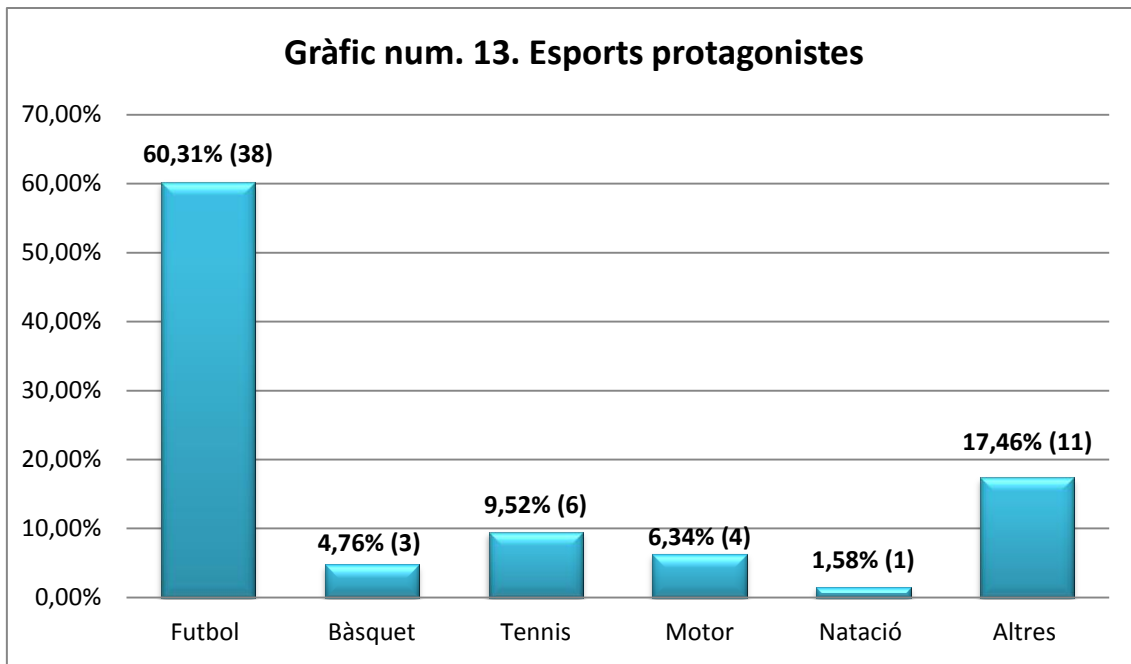
en certa manera, dona la decisió a l'entrenador i no a la pròpia atleta. Després també veiem que es diu que Ruth Beitia s'enfronta als seus reptes amb una mirada "seductora". Una expressió que possiblement és més difícil de veure quan es parla d'un esportista masculí. Tanmateix, també és important ressaltar que en aquest cas, es dedica força espai per tractar una notícia sobre una competició d'esport femení i enfront la gran absència d'aquest tipus de continguts és important destacar-ho.

Carolina Marín, la jugadora de bàdminton, és la protagonista de la segona, i última, notícia sobre esport femení que trobem al llarg de la setmana. Aquesta apareix en l'edició de l'informatiu del dissabte 30 d'abril i té una durada d'entre 20 i 30 segons. El titular diu "Carolina Marín jugará la final a las 15h en TDP", és a dir, anuncia que un dels canals de TVE emetrà el partit de la jugadora. Però en canvi, en cap moment s'ha fet un seguiment dels resultats de Marín al llarg del campionat, celebrat aquesta setmana, ni s'ha explicat que la jugadora ha superat unes semifinals, ni de quina competició és la final que disputarà o simplement contra qui jugarà. Novament, podem observar que això no passa quan l'esportista és un home ja que en els informatius trobem titulars com: "Nadal gana el Godó"; "Rossi gana en Jerez; Lorenzo y Márquez completan el podio" o "Fernando Alarza consigue su primera gran victoria".

Com en molts altres mitjans, l'actualitat esportiva ve marcada pel futbol i per tant, condiona molt els fets esportius que passen a ser notícia. Possiblement per aquest motiu, en la informació esportiva del diumenge 24 d'abril, tot i ser la que té més durada – 18 minuts – no trobem cap notícia referent a esport femení. Aquest dia es van realitzar un total de 17 notícies i 8 eren sobre futbol, el que suposa un 47,05% del total. Per tant, tornem a observar una gran presència d'esport masculí, enfront del femení, i certes diferències en el tractament de les diverses modalitats i esportistes que apareixen en les notícies analitzades.

Classificació de notícies segons la modalitat esportiva

Acabem de veure que el futbol marca l'actualitat esportiva i per tant, determina quins fets seran rellevants i tindran espai en els informatius i quines hauran de quedar apartades. Per això, és molt interessant veure quin percentatge de notícies sobre futbol trobem en la informació esportiva i quins altres esports tenen protagonisme en aquest espai. De les 63 peces observades, un 60,31% són de futbol (38); un 4,76% de bàsquet (3); un 9,52% de tennis (6); un 6,34% de motor (4); un 1,58% de natació (1) i finalment, un 17,46% d'altres esports (11).

Font: Elaboració pròpia

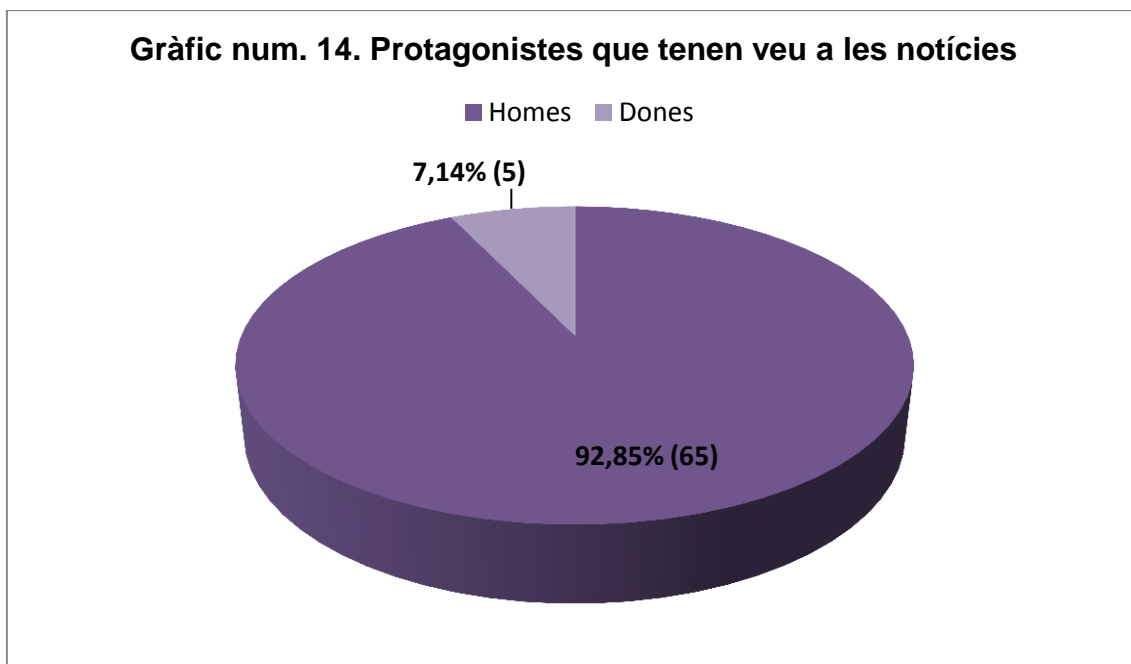
Els percentatges evidencien que hi ha un gran predomini de les notícies referents al futbol. A més, en el cas de TVE, sumant les xifres de les peces sobre futbol, bàsquet, motor i natació, arribem a un 72,99% de notícies d'esport masculí. Només en el percentatge corresponent al tennis i altres esports, 26,98%, tenim l'oportunitat de veure notícies sobre esport femení o mixte. Per tant, doncs, observem un protagonisme majoritari del futbol, seguit per altres esports, entre els quals incloem l'atletisme, l'handbol i altres informacions sobre els JJOO. Cal destacar que el tennis també té cert protagonisme a TVE i en l'anàlisi s'ha considerat com esport mixte, ja que es parla de tenistes femenines. Malgrat això, els protagonistes principals de les peces sobre aquest esport són constantment els tenistes masculins.

En aquesta última setmana d'abril, la informació esportiva de TVE ha obert cinc dies amb notícies de futbol i dos amb tennis. En aquest darrer cas, cal destacar que el protagonista absolut ha estat Rafa Nadal i en cap ocasió una tenista femenina. Així doncs, veiem que les peces informatives que encapçalen l'espai són sobre esports masculins i a més, la gran majoria sobre futbol. Així doncs, del total de les 63 notícies existents, un 38,09% ocupen una posició principal en l'escaleta (24), mentre que un 61,90% són secundàries (39). És necessari remarcar que en les 24 peces principals es tracten informacions sobre futbol o bé sobre el tennis i conseqüentment, no apareix cap disciplina femenina en les posicions principals de l'escaleta.

A qui es dóna veu en les notícies

Fins ara hem analitzat el tipus d'esports que apareixen en la informació esportiva del "telediari". Veient que les dones esportistes han tingut una representació escassa, també resulta interessant veure en quantes ocasions se'ls ha donat veu i en qualitat de què han tingut l'oportunitat de parlar.

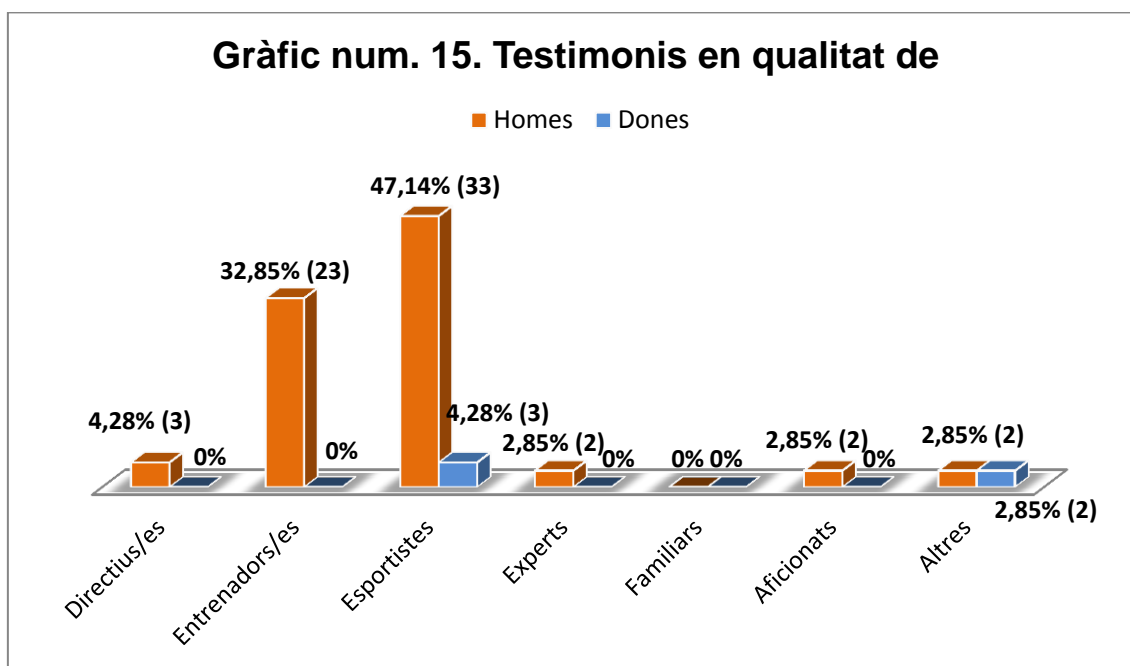
En aquest anàlisi, s'han observat un total de 63 notícies de les quals un 59,79% dóna veu a testimonis (32) i un 49,20% no deixa espai a les paraules de protagonistes (31). En les 32 unitats informatives amb declaracions de testimonis hi apareixen concretament 70 persones. Però, de tots aquests protagonistes, només un 7,14% són dones (5). Mentre que en el 92,85% restant es tracta de testimonis masculins (65). En aquest cas, les dones sí que tenen veu però com es pot veure, en un percentatge molt més reduït que els homes. Per tant, ens trobem enfront d'una dada que novament demostra la gran diferència entre el protagonisme masculí i femení.

Font: Elaboració pròpia

En aquest moment, també pot ser interessant estudiar en qualitat de què han aparegut els testimonis masculins i els femenins. Primer ens centrarem en els homes que han tingut veu al llarg de les notícies emeses en l'espai analitzat. Com s'ha dit anteriorment, els testimonis masculins, suposaven una xifra de 65 persones, de les quals un 35,38% eren entrenadors (23); un 50,76% jugadors (33); un 4,61% directius

(3); un 3,07% aficionats (2), un 3,07% experts (2) i el darrer 3,07% eren altres testimonis (2). Pel que fa a les testimonis femenines que apareixen, és a dir, una discreta xifra de 5 persones, també hem analitzat en qualitat de què se'ls ha donat veu. Trobem que un 60% del total de protagonistes femenines apareix com a esportistes (3) i el 40% com a altres testimonis (2). Per tant, extraïem una primera conclusió que argumenta que les dones només han tingut representació com a esportista o com altres tipus de protagonistes. És important esmentar les dues dones que han aparegut en aquesta darrera categoria considerada com altres testimonis. En primer lloc, una de les protagonistes surt en la segona notícia del diumenge 24 d'abril. Es narra una història solidària en la qual el protagonista és el futbolista, Luis Suárez i Candela, una nena que pateix la malaltia PKU. En la notícia s'explica que el jugador ha dedicat el gol a la nena i la iniciativa solidària que ell ha impulsat. És en aquest moment, quan apareix la mare de Candela valorant l'acció del futbolista i explicant breument què és el PKU. En segon lloc, la següent dona que té veu en aquesta categoria, és una ciutadana de Brasil que valora i explica com està vivint la imminent celebració dels Jocs Olímpics al seu país. Concretament, la notícia apareix en la segona peça de la informació esportiva del dimecres 27 d'abril.

Font: Elaboració pròpia

Però possiblement, en aquest cas, el gran interès recau en comparar als homes i a les dones esportistes que han tingut veu en les notícies analitzades. Primerament, és important constatar que del total de 36 esportistes que han parlat, un 91,66% són homes (33) enfront el 8,33% de dones (3). Una dada que reforça l'argument que afirma que la representació de la dona esportista és insignificant en la informació esportiva de TVE. Però encara trobem més diferències si analitzem què se'ls ha preguntat a les dones i als homes en cada una de les notícies. L'atleta, Ruth Beitia, és una de les protagonistes femenines a les quals han donat veu en l'espai informatiu. Beitia, en el reportatge del dijous 28 d'abril, explica com es prepara les competicions i quins són els seus objectius més pròxims. En canvi, les altres dues esportistes, Isabel Fernández i Carolina Marín, han tingut veu valorant l'elecció de Rafa Nadal com abanderat espanyol en els Jocs Olímpics. Una notícia que apareix en l'edició del dimecres 27 d'abril. En resum, de tres esportistes protagonistes entrevistades, dues han parlat donant la seva opinió sobre un company. Tanmateix, el problema no està en que dues dones valorin a altres esportistes, siguin masculins o femenins, sinó en que els homes no ho fan ni s'acostuma a demanar que ho facin. De fet, en la mateixa notícia en què apareixen Fernández i Marín valorant a Nadal, podria haver sortit un atleta masculí donant la seva opinió, però no és així. En les notícies analitzades, l'àmplia majoria dels esportistes masculins que han parlat ho han sobre ells mateixos, els seu equip o en algun cas, valorant a un altre atleta, però mai a una dona. Aquestes dades demostren, que les poques dones que tenen veu en la informació esportiva no són protagonistes pel que fan sinó pel que pensen del seu company masculí, en aquest cas, Rafa Nadal.

Resumint, les dades evidencien que, una vegada més, ens trobem davant ens d'un mitjà públic que, en el camp esportiu, es troba molt lluny del compliment de pluralitat i representació de la diversitat de la ciutadania espanyola.

4.3. ANTENA 3

Corporació Atresmedia és un grup de comunicació espanyol que opera en diferents sectors d'activitat, especialment en l'audiovisual, i té com a empresa mare, la filial Atresmedia Televisión. El grup és el resultat de la fusió entre el Grup Antena 3 amb la Gestora d'Inversions Audiovisuales La Sexta. Pel que fa a Antena 3, cal destacar que va començar amb les emissions regulars el 25 de gener del 1990, convertint-se en la primera televisió privada en emetre arreu del país. Actualment, s'ha convertit en el primer mitjà de la Corporació Atresmedia i en un dels principals canals privats a Espanya.

Juntament amb Antena 3, el grup Atresmedia inclou l'emissió d'un segon canal generalista, La Sexta. La Corporació també integra quatre canals temàtics especialitzats: Neox, Nova, Atreseries i Mega. Cal fer una especial menció a aquest últim, definit pel grup com un "canal amb una programació diària orientada al públic masculí major de 25 anys". Certament, és curiós veure que hi ha canals adreçats a homes i canals a dones, però sorprèn veure que entre els continguts de Mega hi trobem l'esport. Això ja dona una idea inicial que ens deixa clar que Antena 3 i el grup Atresmedia considera que els homes són els principals interessats en els esports.

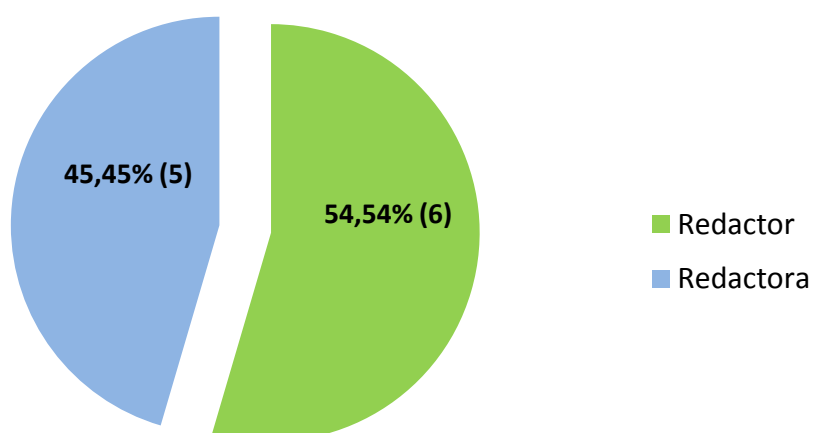
D'altra banda, el canal generalista Antena 3 aposta per l'emissió de diferents continguts esportius en la seva programació diària. Un exemple són les retransmissions en directe dels partits de Champions i els espais esportius que dediquen després de cada informatiu. En aquest punt se centra l'anàlisi que s'exposa a continuació, com s'ha fet en els dos casos anteriors. És necessari explicar que a Antena 3, se separa la informació esportiva de la resta de l'informatiu. Per tant, en aquest cas podríem parlar d'un informatiu esportiu concret amb el seu espai determinat i la seva corresponent publicitat. A més, també és important tenir en compte, que a diferència dels mitjans analitzats anteriorment, A3 és un canal privat i per tant, hi ha uns interessos econòmics i publicitaris que determinen gran part de la seva programació. Així doncs, tot i la importància que té la informació, Antena 3 no té l'estricta obligació de complir amb els requisits de tot mitjà de comunicació públic.

4.3.1. Contrast entre esport masculí i femení

En la setmana del 24 al 30 d'abril s'han analitzat 6 espais informatius dels quals s'han obtingut un total de 41 unitats informatives. En el cas d'Antena 3, la programació torna a estar alterada a causa de la retransmissió del partit de Champions. Concretament, l'edició afectada va ser la de l'informatiu vespre del dimarts 26 d'abril. Ja que aquesta no es va emetre, per tal d'obtenir el major nombre de resultats per a l'anàlisi, s'ha agafat l'edició del migdia del mateix dimarts.

Com s'ha dit anteriorment, la informació esportiva a Antena 3 està dividida de l'informatiu general. Aquest espai acostuma a tenir una durada d'un mínim de 3 minuts i un màxim de 6. Excepte els caps de setmana i l'edició del migdia que s'ha analitzat, que tenen una durada d'aproximadament 9 minuts. Per tant, veiem una tendència que determina que als vespres el temps sigui menor, mentre que al migdia i als caps de setmana hi ha més minuts d'informació esportiva. Tot i així, com a cada mitjà, va en funció de l'actualitat rellevant.

A l'observar l'informatiu esportiu, s'ha apreciat que respecte als presentadors hi ha un predomini d'homes. Entre setmana trobem a Manu Sánchez, en l'edició del vespre i també en la del migdia. D'altra banda, durant el cap de setmana el conductor és Óscar Castellanos. Per tant, veiem que no hi ha cap dona que condueixi l'informatiu esportiu a Antena 3. De la mateixa manera que en els anàlisis anteriors, té interès veure detalladament quina presència hi ha de redactors i de redactores en aquest espai esportiu. Trobem que del total de notícies observades (41), un 73,17% no té redactor (30), mentre que el 26,82% sí que en té (11). Amb aquesta dada ja veiem que hi ha una tendència a no incloure redactors en les notícies i deixar que sigui el propi presentador qui les explica. Respecte el 26,82% que inclou la veu del redactor, és a dir 11 peces informatives, hi ha un 45,45% de dones (5) i un 54,54% d'homes (6). Per tant, en el cas dels redactors, a diferència dels presentadors, no hi ha una gran diferència entre homes i dones.

Gràfic num. 16. Redactors de les notícies

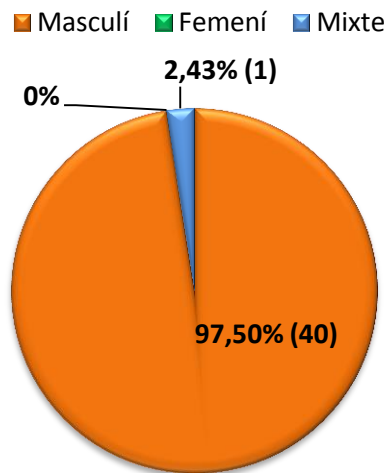
Font: Elaboració pròpia

Classificació de notícies esportives en funció de gènere

Hem vist que en el cas d'Antena 3 no hi ha una major presència de redactors homes, sinó que queda equilibrat entre aquests i les periodistes dones. Però el cert és que això canvia si ens centrem en els esports i els protagonistes que apareixen en cada una de les notícies observades. Del total de 41 unitats obtingudes, un 97,50% són sobre esports masculins (40), mentre que el 2,43% són de disciplines mixtes (1). Això deixa a les pràctiques esportives femenines en una situació inexistente amb un percentatge del 0%. En contraposició, la dada del 97,50% evidencia el fort protagonisme de l'esport masculí en els informatius d'A3. És a dir, de 41 notícies, la totalitat són sobre modalitats masculines, exceptuant una única peça sobre una disciplina mixta.

És interessant doncs, explicar quina és aquesta notícia sobre disciplines mixtes i a quin esport fa referència. La peça apareix en l'edició del diumenge 24 d'abril i tracta sobre un partit de futbol inclusiu en el qual hi participen nois i noies amb diferents discapacitats. La durada de la notícia és d'un minut aproximadament i és de les últimes de l'informatiu. El conductor destaca que en el partit hi participa el fill de Vicente del Bosque, seleccionador de l'equip espanyol de futbol, a qui a més, donen veu en la notícia. Per tant, trobem que malgrat ser una disciplina considerada com a mixta, els protagonistes continuen sent dos homes.

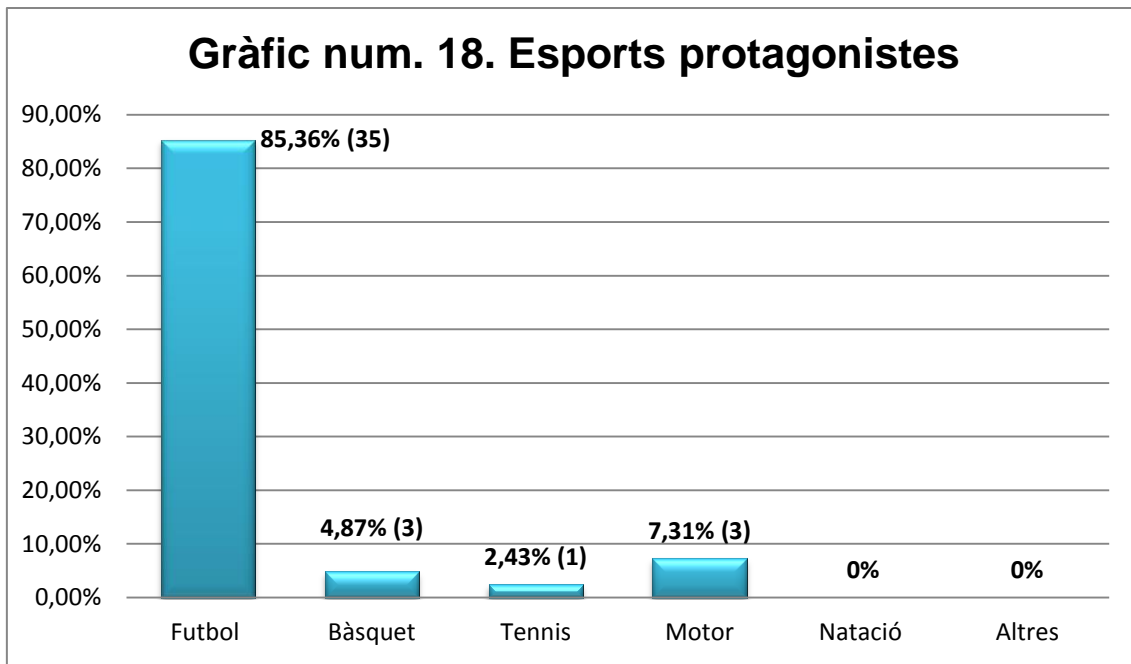
Gràfic num. 17. Notícies esportives en funció de gènere

Font: Elaboració pròpia

Classificació de notícies segons la modalitat esportiva

Antena 3 obre l'espai informatiu amb una portada, d'uns 50 segons aproximadament, en la qual es destaquen els fets més importants. En tots els informatius estudiats, a la portada hi trobem notícies referents al futbol i en el cas de l'emissió del diumenge 24 d'abril, sobre tennis. Per tant, ja s'observa que l'esport protagonista de la informació esportiva a A3 serà fonamentalment, el futbol. De manera més concreta, apreciem que les notícies referents a aquest esport, suposa el 85,36%, és a dir, del total de 41 peces, 35 són de futbol. Pel que fa a la resta d'esports trobem que un 4,87% són de bàsquet (2); un 2,43% de tennis (1) i un 7,31% de motor (3). Això evidencia que el futbol és l'esport més representat en els informatius, seguit del esports de motor.

Font: Elaboració pròpia

Els esports més minoritaris, no tenen cap mena de representació en els informatius d'Antena 3. En canvi, el futbol és constant en forma de prèvies, resums de partits, entrenaments, declaracions de futbolistes i fins i tot, imatges de les xarxes socials dels esportistes per explicar el seu procés de recuperació. És el cas per exemple, dels jugadors del Reial Madrid, Cristiano Ronaldo i Karim Benzema. Els dos esportistes estan en ple procés de recuperació d'una lesió i al llarg de la setmana, han estat els principals protagonistes del noticiari esportiu. S'ha especulat sobre si jugarien el partit de Champions o no, sobre quin podria ser el motiu de la lesió, els informes mèdics i s'han aportat declaracions d'experts, companys i entrenadors valorant la recuperació dels jugadors. Cristiano i Benzema són definits com "las estrellas del equipo" o "el gran Cristiano". A més, no hi ha hagut cap dia en què el presentador no hagi fet referència als dos jugadors, repetint imatges de partits anteriors i tornant a posar les mateixes declaracions de l'entorn. Fets que demostren que és impensable fer un informatiu sense parlar de d'aquests dos jugadors i el seu equip. És a dir, si l'actualitat futbolística no era prou rellevant reciclaven imatges i testimonis anteriors per ocupar una bona part del seu informatiu amb notícies sobre el futbol i concretament, sobre el Reial Madrid.

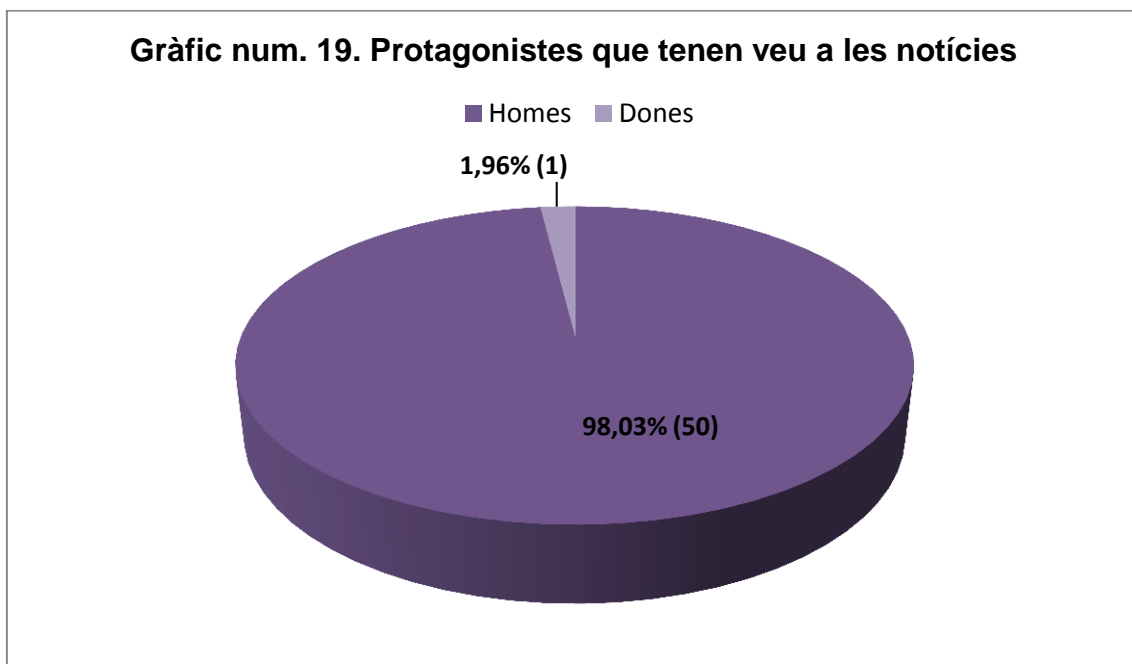
En conseqüència, el futbol ocupava els primers llocs a l'escaleta de l'informatiu d'A3. Respecte a les posicions que prenen les notícies en les graelles informatives, cal destacar que del total de 41 peces, un 41,46% estava en una posició principal (17),

mentre que el 58,53% restant en una secundària (24). D'aquestes 17 principals la totalitat eren referents a fets futbolístics amb el protagonisme dels tres grans equips: Reial Madrid, Atlètic de Madrid i Futbol Club Barcelona.

A qui donen veu en les notícies

Sembla que havent vist el percentatge que deixa a l'esport masculí en un protagonisme absolut i pràcticament, solitari, les variables sobre a qui es dona veu a les notícies seran clares. Tot i així, és interessant veure si apareix alguna dona, en qualitat de què parlen i comparar amb el percentatge de declaracions d'homes.

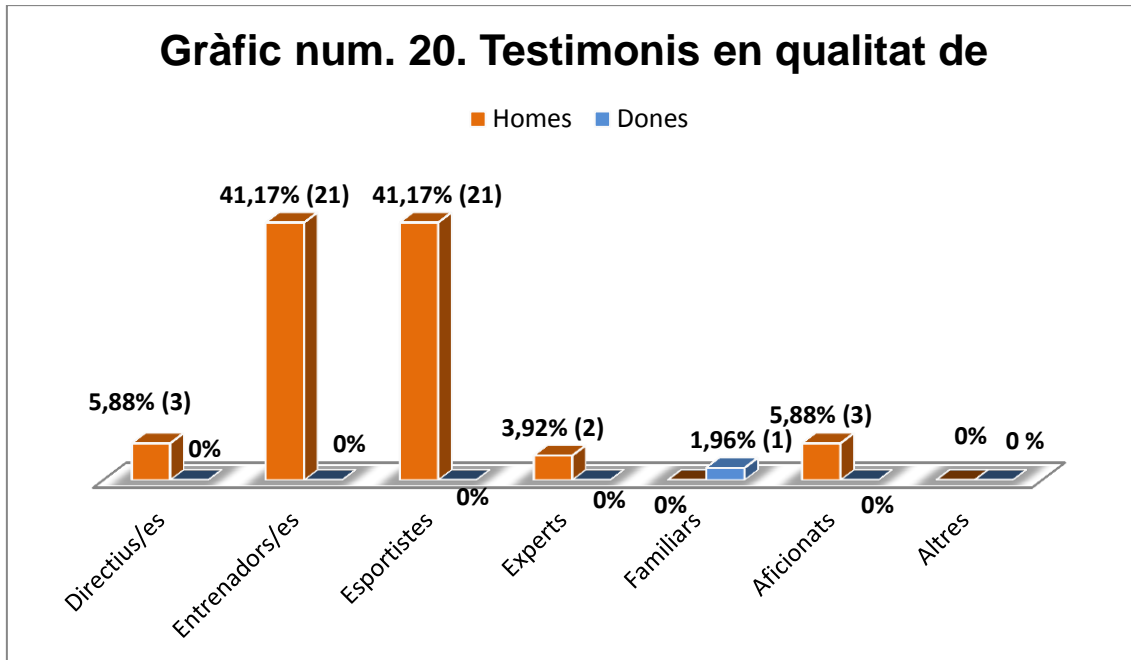
De les 41 notícies analitzades, en un 29,26% no s'aporten declaracions de testimonis (12), mentre que en un 70,73% s'inclouen opinions de diversos protagonistes (29). En aquestes 29 peces, apareixen un total de 51 persones, de les quals un 98,03% són homes (50) i un 1,96% dones (1).

Font: Elaboració pròpia

En resum, en les 41 notícies només apareix com a testimoni una dona, enfront els 50 homes. Una mínima representació que novament deixa a les dones en una posició molt irrellevant en comparació als homes. És rellevant doncs, veure en qualitat de què ha parlat aquesta dona en els informatius. La notícia és del dimecres 27 d'abril i la protagonista és la mare de Cristiano Ronaldo, que parla sobre la recuperació del futbolista. És a dir, la única dona amb veu en totes les notícies és la mare d'un

esportista i ho fa explicant amb quina actitud s'enfronta el seu fill a la recuperació. Cal destacar que en cap moment es menciona el nom d'aquesta dona, ella és coneguda com "la madre de Cristiano Ronaldo". A més, el conductor recull les declaracions dient: "la mujer también ruega por su recuperación".

Font: Elaboració pròpia

D'altra banda, dels 50 testimonis masculins que podem trobem en les notícies, observem que un 5,88% parlen en qualitat de directiu (3); un 41,17% com a entrenadors (21); un 41,17% com a esportistes (17); un 3,92% en qualitat d'expert (2), en aquest cas com a metges, i finalment, un 5,88% com a aficionat (3).

En definitiva, les dades observades en aquest anàlisi demostren que a Antena 3 hi ha un protagonisme absolut de l'esport masculí enfront una absència total de les esportistes i les disciplines femenines.

4.4. TELECINCO

El març del 1990, Telecinco iniciava les seves emissions regulars amb una gala inaugural, sent així la segona cadena privada que retransmetia a Espanya. Des dels seus inicis, s'ha convertit en l'emissora comercial que més quota de pantalla obté any rere any. Actualment, Telecinco és un canal televisiu privat, operat pel grup comunicatiu Mediaset, que ofereix una programació amb una àmplia diversitat de continguts. A part de Telecinco, el grup gestiona set canals més en obert i de diverses temàtiques que són Cuatro, Factoría de Ficción, Boing, Divinity, Energy i Be MadTV.

L'espai més popular del mitjà són els Informatius, que han estat presents des dels inicis de Telecinco al 1990. En aquests, el canal tracta una àmplia diversitat de temes, entre els quals també trobem l'esport. A més, T5 també retransmet importants esdeveniments esportius, com el Campionat del Món de Motociclisme, partits de la selecció espanyola de futbol o l'Eurocopa. Per tant, veiem que des del canal també s'opta per una programació esportiva amb diversitat de continguts.

En el cas de Telecinco, la informació esportiva va separada dels informatius generals, tal com passava a Antena 3. Un fet que com podem apreciar es repeteix en els dos canals privats estudiats en aquest anàlisi. Observar quina és la presència d'esport femení en els informatius de Telecinco ens permetrà tenir una visió més completa sobre els mitjans televisius espanyols i la cobertura que realitzen de les diferents notícies esportives.

4.4.1. Contrast entre esport masculí i femení

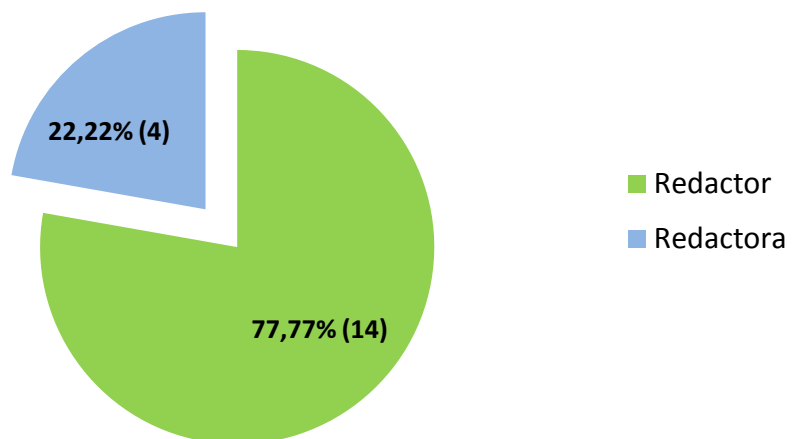
Al llarg de la setmana estudiada – del 24 al 30 d'abril – hem obtingut un total de 54 notícies. Observem que la programació de Telecinco també pateix algunes modificacions durant aquests dies analitzats. Novament, l'edició dels informatius del vespre del dimarts 26 d'abril no va ser emesa, però en aquest cas no s'especifica per quin motiu hi ha aquest canvi. Per aquesta raó, per a l'anàlisi s'ha observat l'edició del migdia d'aquest dia concret. Això, ens permet tenir una visió més àmplia i enriquidora per l'estudi.

Telecinco també opta per separar la informació esportiva del seu informatiu general. Un espai al que es dedica un temps d'entre 4 i 6 minuts aproximadament, sense grans variacions. Respecte als presentadors, veiem que als caps de setmana l'espai el condueix Jesús M.Pascual. Mentre que els dies d'entre setmana s'alterna amb Pablo

Pinto en l'edició del migdia i J.J. Santos a la del vespre. Respecte als conductors trobem doncs una presència total d'homes, però també és important veure si es repeteix aquest protagonisme masculí en els redactors.

Del total de les 54 notícies analitzades, un 66,66% no tenen redactor (36), mentre que el 33,33% sí que en tenen (18). Veiem que hi ha un major nombre de peces en les que s'opta per aportar únicament l'explicació del conductor. D'altra banda però, en les 18 que inclouen la veu d'un redactor, trobem que en un 77,77% dels casos es tracta d'un home (14) i en un 22,22% són dones (4). És a dir, hi ha 10 notícies més en què hi ha un redactor masculí en comparació a les peces amb redactora. Aquestes dades demostren que a la informació esportiva de Telecinco hi ha una majoritària presència de periodistes masculins.

Gràfic num. 21. Redactors de les notícies

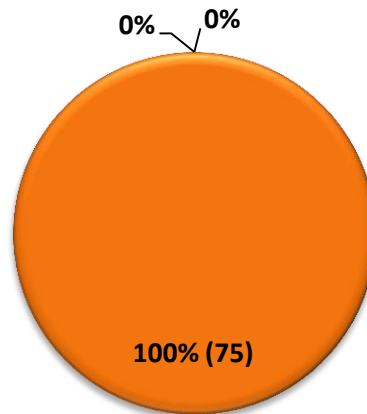
Font: Elaboració pròpia

Classificació de notícies esportives en funció de gènere

Com s'ha dit anteriorment, l'espai informatiu més popular de Telecinco són els esports. Per això té especial interès fixar-se en quins tipus d'esports apareixen en aquest espai i concretament, analitzar i comparar la representació d'esports masculins i femenins. Observem que del total de les 54 unitats informatives analitzades, un 100% fa referència a esport masculí, és a dir, la totalitat de notícies tracten sobre modalitats masculines. Per tant, ens quedem amb una invisibilitat absoluta d'esports femenins i fins i tot, mixtes.

Gràfic num. 22. Notícies esportives en funció de gènere

■ Masculí ■ Femení ■ Mixte

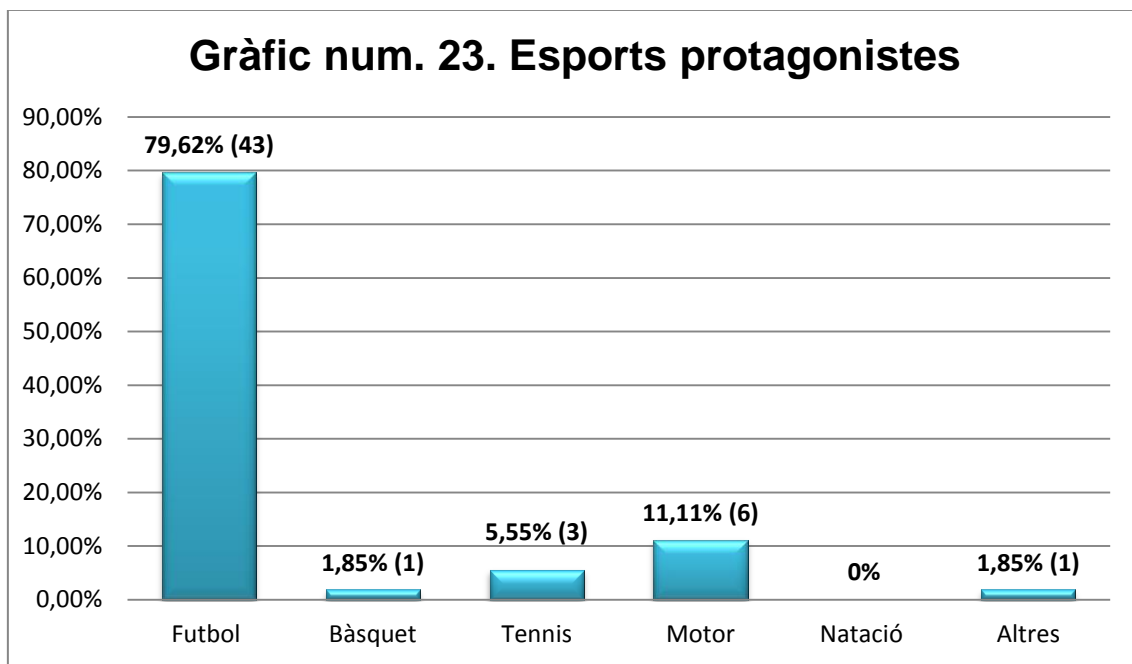
Font: Elaboració pròpia

Enfront aquesta absència absoluta d'esport femení, Telecinco dedica minuts del seu espai a parlar sobre notícies en què els protagonistes són els esportistes masculins. En aquest sentit, trobem titulars com: "Rossi gana con autoridad" o "El mejor Nadal ha vuelto". A més, defineixen els diferents esportistes amb expressions com: "el vencedor"; "Zidane se ha ganado el respeto del vestuario y se ha convertido en el capitán del barco"; "el héroe"; "Bale tiró del carro". Com veiem, totes són frases i titulars en què es destaca l'autoritat, la qualitat i les accions que ha fet el protagonista en qüestió.

També cal destacar, que en moltes peces analitzades es repeteixen informacions que s'han donat en dies anteriors i en algun cas, s'aporten imatges que pertanyen a les xarxes socials d'algun esportista o que no són estrictament esportives. Per exemple, el diumenge 24 d'abril, es dediquen uns 20 segons, a ensenyar un vídeo que Leo Messi ha penjat a un perfil social i en el qual es veu com regala una samarreta a Stephen Curry, el jugador de l'NBA. D'altra banda, en l'edició del dimecres 27 d'abril, obren l'espai parlant de la lesió de Cristiano Ronaldo. Per a fer-ho mostren imatges en què es veu un cotxe, en el que suposadament viatja Ronaldo, sortint d'una clínica. Un tractament molt estrany perquè a més, en cap moment es veu al futbolista i el presentador especula sobre si està amagat a dins del cotxe. Una peça que ocupa la primera posició en l'escaleta i que té una durada d'uns 50 segons aproximadament. En contraposició, una total absència d'esports femenins o mixtes.

Classificació de notícies segons la modalitat esportiva

Veient que la representació d'esport femení és nul·la en els informatius de Telecinco, és interessant fixar-se en quins són els esports que es prioritzen en aquest espai. La informació esportiva acostuma a obrir amb una breu portada en la qual es parla de la notícia més rellevant. Cada dia dediquen aquesta primera peça a tractar el futbol, a excepció del diumenge 24 d'abril en què el protagonisme és per al Campionat de MotoGP. Trobem doncs, els primers indicis que assenyalen que l'esport protagonista i prioritari a Telecinco serà, novament el futbol. De les 54 unitats analitzades, un 1,85% fa referència al bàsquet (1); un 5,55% al tennis (3), un 11,11% a esports de motor (6) i un 1,85% a altres esports (1). Quedant per al futbol un notable percentatge del 79,62% (43), demostrant així el gran domini en l'espai informatiu.

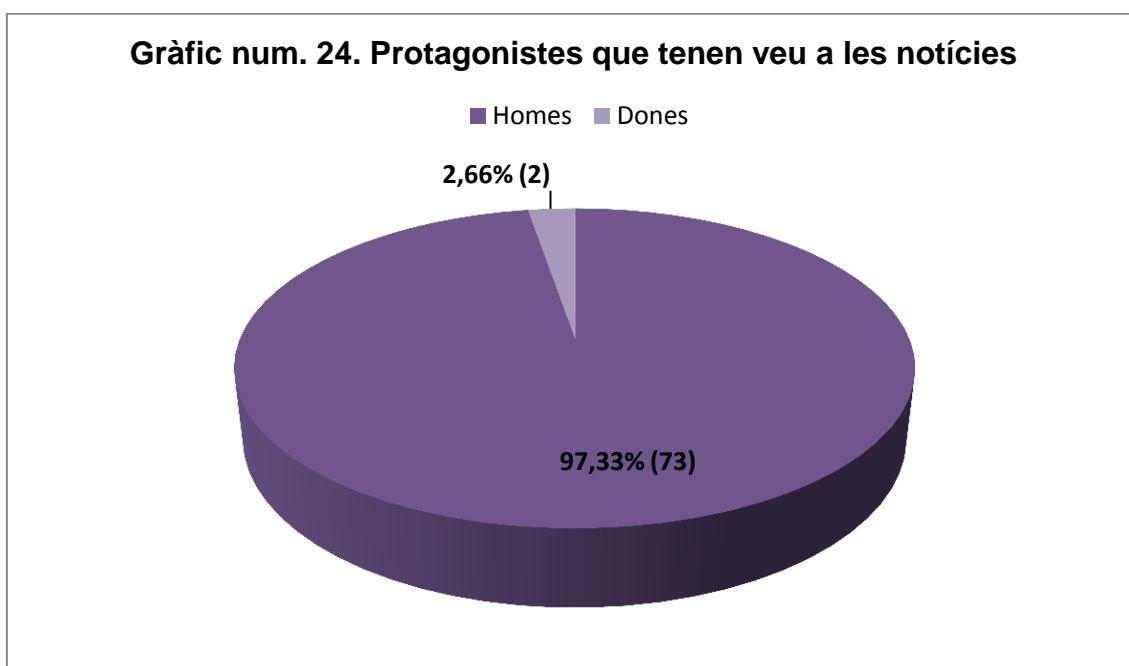

Font: Elaboració pròpia

El futbol torna a ser una constant en la informació esportiva de Telecinco, seguit dels esports de motor, especialment el motociclisme. A diferència, altres esports minoritaris, o fins i tot, bàsquet, tennis o natació, són pràcticament oblidats en les notícies esportives del canal. A més, de les 54 peces analitzades, un 42,59% ocupen un lloc principal en l'escaleta (23), mentre que el 57,40% són secundàries (31). De les 23 que tenen una posició principal en la graella dels informatius, totes són sobre el futbol, exceptuant, com s'ha dit anteriorment la peça sobre Moto GP del diumenge 24 d'abril.

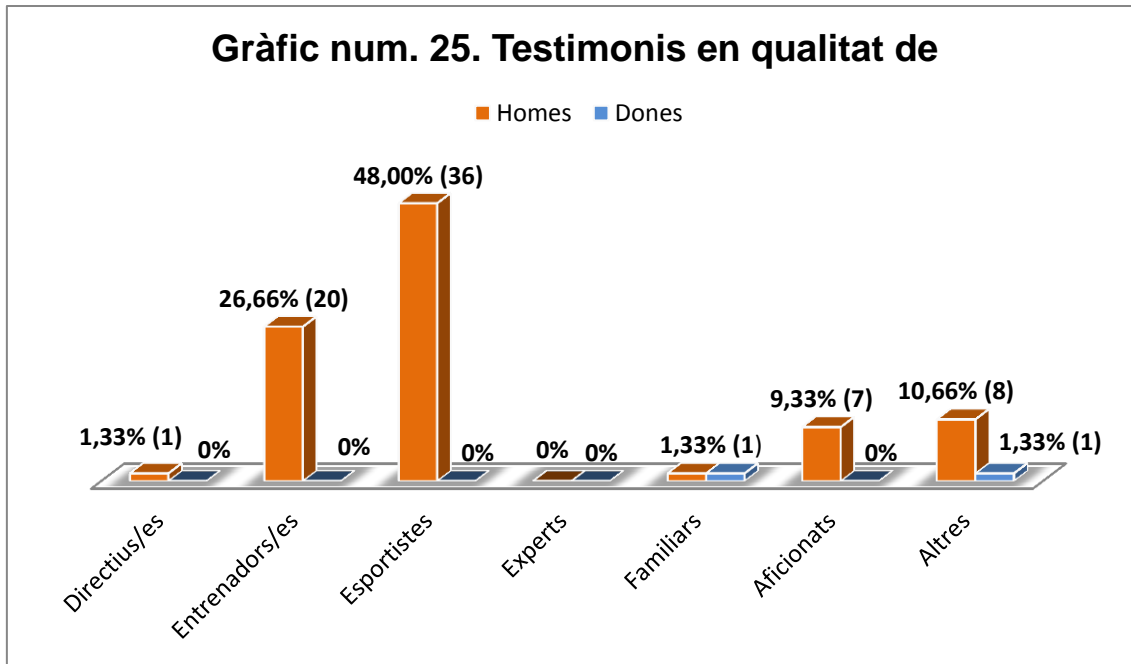
A qui donen veu en les notícies

Evidentment, una vegada observat el percentatge que deixa als esports masculins en un predomini en solitari, podem intuir que les dones no tindran massa protagonisme ni veu en les declaracions. Però és important veure per quin motiu els donen veu a les dones, en el cas que apareguin. En el total de les 54 unitats informatives obtingudes, un 62,96% inclou declaracions de testimonis (34). En canvi, un 37,03% no aporta cap opinió dels protagonistes (20). En les 34 peces que aporten declaracions, trobem un total de 75 personatges, dels quals un 97,33% són homes (73) i un 2,66% són dones (2).

Font: Elaboració pròpia

Resumint, en totes les peces informatives, un total de 54, i les 75 persones que han tingut veu, només podem veure dues dones. Una apareix com a familiar, concretament és la mare de Cristiano Ronaldo i com ha passat en l'exemple d'A3, parla de la recuperació del seu fill i en cap moment, es diu el nom de la dona. L'altra veu femenina que podem veure, pertany a la categoria d'altres, i específicament és una periodista que ha assistit al media-day de l'Atlètic de Madrid. La notícia apareix en l'edició del dilluns 25 d'abril i per explicar la gran quantitat de mitjans que han acudit a l'entrenament de l'equip, donen veu a un total de 9 periodistes de diferents països. Per tant, trobem que a l'hora de donar veu als professionals també hi ha un gran predomini dels homes, concretament 8 enfront una única dona periodista.

Font: Elaboració pròpia

Dels 73 testimonis homes, trobem que un 1,33% són directius (1); un 26,66% entrenadors (20); un 48% esportistes (36), un 1,33% familiars (1), un 9,33% aficionats (7) i finalment un 10,66% altres, concretament periodistes (8). D'altra banda, respecte a les dones, observem que un 1,33% fa referència a familiars (1) i un altre 1,33% a altres, específicament periodistes (1).

Cal fer menció, especialment, a una cita que des del mitjà decideixen introduir. Correspon al futbolista de l'Atlètic de Madrid, Filipe Luis, i apareix en una notícia del dilluns 25 d'abril. El jugador, després d'una pregunta en una roda de premsa, diu "*somos un equipo de hombres*", per intentar explicar que són un equip dur en el camp i que van fins al límit per intentar guanyar. Per tant, podríem dir que l'esportista i després, el mitjà afegint aquesta declaració, reforcen l'estereotip que defineix als homes com durs i lluitadors.

En definitiva, veiem un protagonisme absolutament masculí en el cas de la informació esportiva a Telecinco. Hi ha més homes que dones, entre els presentadors, redactors, esportistes i en el total de les peces informatives tractades. Novament doncs, estem davant d'un cas en què l'esport femení i les seves representants pateixen una total invisibilitat.

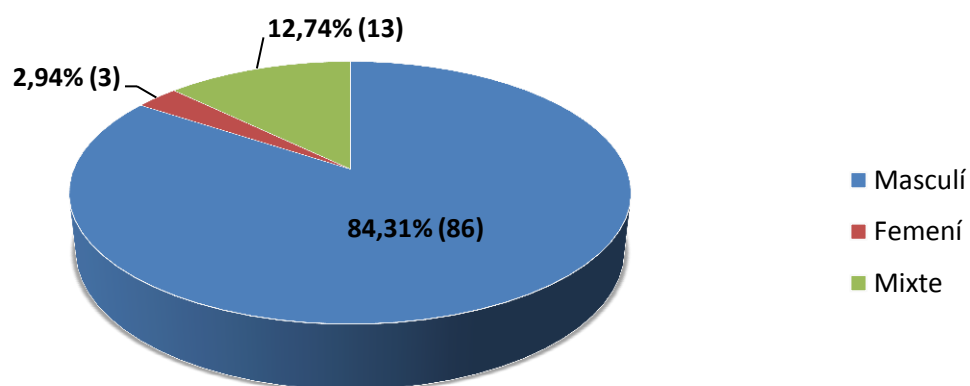
4.5. L'ESPORT FEMENÍ A LA TELEVISIÓ: NI PÚBLIC NI PRIVAT

L'anàlisi dels quatre mitjans televisius realitzat prèviament demostra la situació d'invisibilitat que pateix l'esport femení a la televisió. No importa si es tracta d'un canal públic o privat, l'absència de dones esportistes es repeteix constantment, malgrat algunes diferències. Per aquest motiu, és interessant observar com varia la situació i les dades en funció de si analitzem un mitjà públic, com és el cas de Televisió Espanyola (TVE) i Televisió de Catalunya (TV3), o bé privat, com Antena 3 i Telecinco. Així doncs, es compararan els principals resultats per tal d'aconseguir una visió més completa de la problemàtica que envolta a l'esport femení en la informació esportiva a la televisió.

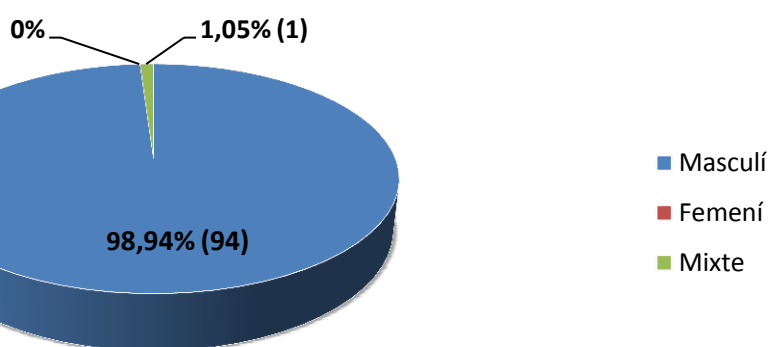
Contrast entre esport femení i masculí

En primer lloc, és rellevant fixar-nos en com canvien els percentatges de les notícies esportives en funció de gènere, en el cas dels canals públic i privats. Analitzant durant una setmana els informatius de TVE i TV3 trobem un total de 102 peces esportives. D'aquestes, un 84,31% correspon a esports masculins (86), un 12,74% a esports mixtes (13) i un 2,94% a disciplines femenines (3). En canvi, en el cas dels canals privats estudiats – Antena 3 i Telecinco – apreciem uns percentatges que varien discretament. En l'anàlisi d'aquests dos mitjans trobem un total de 95 unitats informatives, de les quals un 98,95% pertany a esport masculí (94), mentre que un 1,05% és de disciplines mixtes (1). Unes dades que clarament, deixen als esports femenins en una absència absoluta. Cal destacar, que com s'ha explicat en apartats anteriors, la notícia d'esport mixte dels canals privats pertany a l'emissió d'Antena 3. És a dir, Telecinco protagonitza uns informatius amb una presència total de disciplines i esportistes masculins.

**Gràfic num. 26. Notícies esportives en funció de gènere:
TVE i TV3**

**Gràfic num. 27. Notícies esportives en funció de gènere:
A3 i T5**

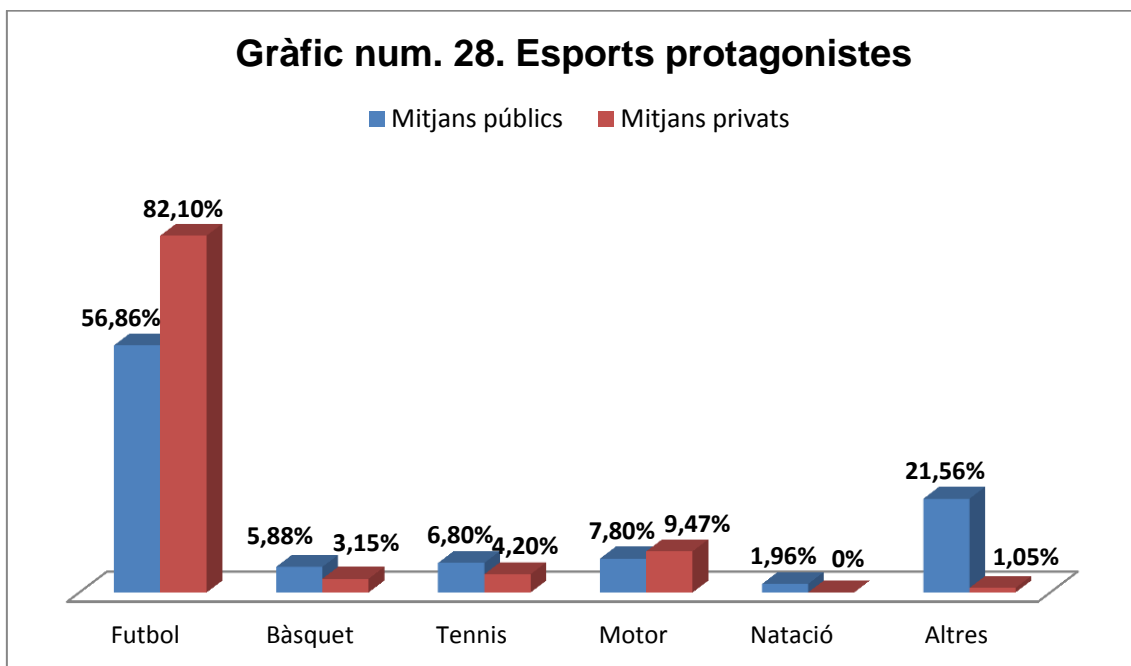
Font: Elaboració pròpia

Així doncs, observem que tant en els mitjans públics com privats la representació de l'esport femení és exageradament inferior a la del masculí. De manera més concreta, en el cas d'A3 i T5, apreciem una invisibilitat total de disciplines femenines, amb l'excepció d'una única notícia sobre esport mixte que ja s'ha analitzat en l'apartat anterior. En canvi, en els dos canals públics – TVE i TV3 – podem veure un discret i superior percentatge de notícies sobre esport femení si es compara amb les televisions privades. En definitiva, malgrat que les disciplines esportives femenines són les grans ignorades als mitjans televisius, podem dir que en el cas dels canals públics la situació presenta una modesta millora. En total 3 peces protagonitzades per dones esportistes, que podria ser un inici per començar el canvi i millorar la problemàtica que oblida constantment a les esportistes femenines.

Esports protagonistes

D'altra banda, les televisions analitzades segueixen un patró que deixa alguns esports en un protagonisme absolut. L'exemple més clar és el futbol i els ídols que el representen, que gaudeixen d'un prestigi enorme en els mitjans de comunicació. De fet, l'actualitat ve marcada en funció dels partits de futbol i les notícies protagonitzades per diferents futbolistes.

En els canals públics, de les 102 notícies obtingudes, el futbol suposa el 56,86% (58). Mentre que en les televisions privades, representa el 82,10% (78), de les 95 peces analitzades. Aquests percentatges evidencien que el futbol és l'esport rei de la televisió. A més, tenint en compte que totes les notícies referents a aquest esport són protagonitzades per equips masculins, condiciona notablement a que la informació esportiva es caracteritzi per una gran absència de referents femenins. És a dir, estem davant d'un periodisme esportiu que privilegia als homes esportistes enfront les dones, i al futbol respecte a altres disciplines.

Font: Elaboració pròpia

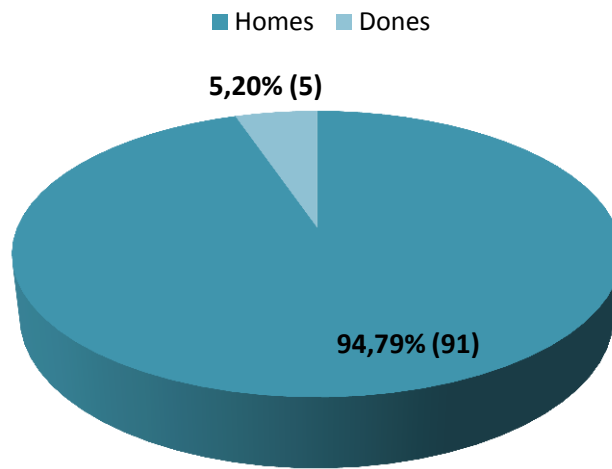
Referent a altres esports, veiem que el motor, tant en canals públics com privats, té força protagonisme. Cal destacar, que de totes les notícies sobre esports de motor, com la Fòrmula 1 o el motociclisme, no trobem cap exemple d'esportistes femenines. D'altra banda, en els mitjans públics analitzats, observem que hi ha més presència del bàsquet, amb un 5,88%, i del tennis, amb un 6,80%. La natació i altres tipus d'esports també apareixen en els canals públics estudiats, concretament en un 1,96% i un

21,56% respectivament. Aquestes darreres modalitats no tenen gairebé presència a Antena 3 i Telecinco, únicament altres esports amb una representació del 1,05%. Resumint, doncs podem concloure que els mitjans públics – TVE i TV3 - mostren una varietat més àmplia d'esports, malgrat haver-hi un elevat protagonisme del futbol. En canvi, en els mitjans privats – A3 i T5 – apreciem una menor diversitat de modalitats esportives, prioritzant aquelles més conegudes, com són el futbol, bàsquet, tennis i esports de motor. Mentre que altres disciplines minoritàries queden en una representació gairebé nul·la.

A qui es dóna veu a les notícies

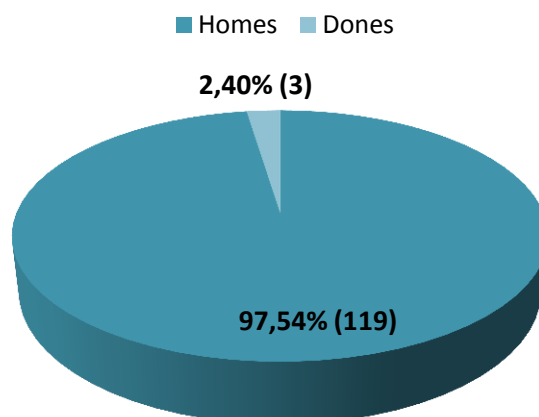
Té també una especial rellevància veure quins protagonistes tenen veu en les notícies analitzades. D'aquesta manera observarem si la situació és diferent en funció de si el mitjà és públic o privat. Ja hem apreciat que hi ha un major protagonisme d'esports masculins en els informatius del quatre canals analitzats, però ara observarem si en els exemples de modalitats femenines podem trobar testimonis de dones.

En el cas de TVE i TV3 trobem que hi ha un total de 96 persones que tenen veu en les peces informatives. D'aquestes, un 94,79% són homes (91), mentre que simplement un 5,20% són dones (5). Sorpren però, que les 5 veus femenines pertanyin a les edicions informatives de Televisió Espanyola, mentre que TV3 no dóna veu a cap dona esportista. Concretament, de les 5 dones que aporten declaracions a TVE, hi ha 3 esportistes i 2 que pertanyen a altres categories, tal com s'indica en l'anàlisi. Cal destacar que d'aquestes tres atletes, dues parlen valorant l'acció d'un company de professió. En definitiva, en el cas dels mitjans públics trobem una ínfima representació de veus femenines i a més, una part molt important ho fa valorant la qualitat d'un esportista masculí.

Gràfic num. 29. Protagonistes que tenen veu a les notícies (TVE i TV3)

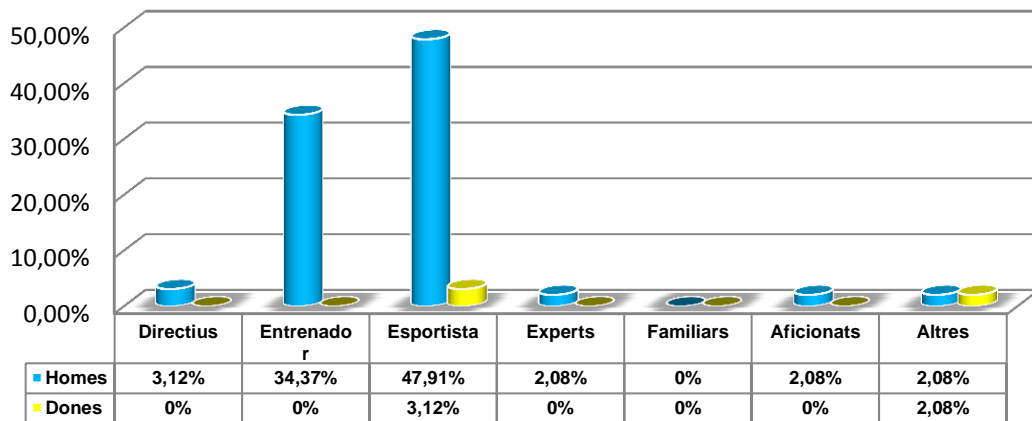
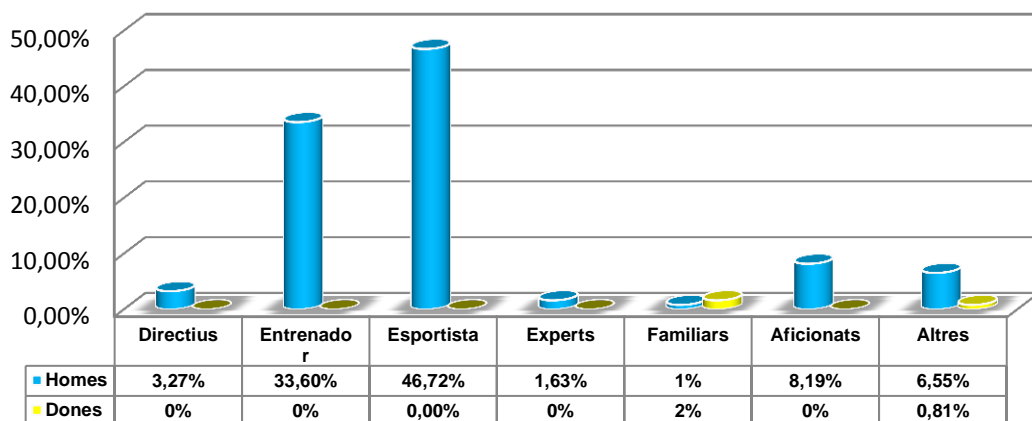
Font: Elaboració pròpia

Pel que fa a Antena 3 i Telecinco, observem que apareixen un total de 122 testimonis. D'aquests, un 97,54% són homes (119), mentre que només un 2,40% són dones (3), de les quals cap és esportista. És a dir, la veu de les atletes femenines està ignorada en aquests dos canals privats, prioritzant de manera exagerada als seus companys masculins. Cal ressaltar que de les tres dones dues són familiars i una és una periodista entrevistada, però a part d'aquestes no en trobem a cap altra. Resumint, una representació gairebé inexistent de testimonis femenins en els mitjans privats observats.

Gràfic num. 30. Protagonistes que tenen veu a les notícies (A3 i T5)

Font: Elaboració pròpia

En els següents gràfics podem apreciar en qualitat de què parlen els diferents testimonis de les notícies dels quatre canals. A part de mostrar la major presència de protagonistes masculins, els gràfics evidencien que les dones tenen veu com a familiars, esportistes o altres categories, com per exemple la periodista que trobem en una notícia de Telecinco, tal com hem explicat en apartats anteriors. És a dir, com a directives, entrenadores, aficionades o expertes no podem escoltar a cap protagonista femenina.

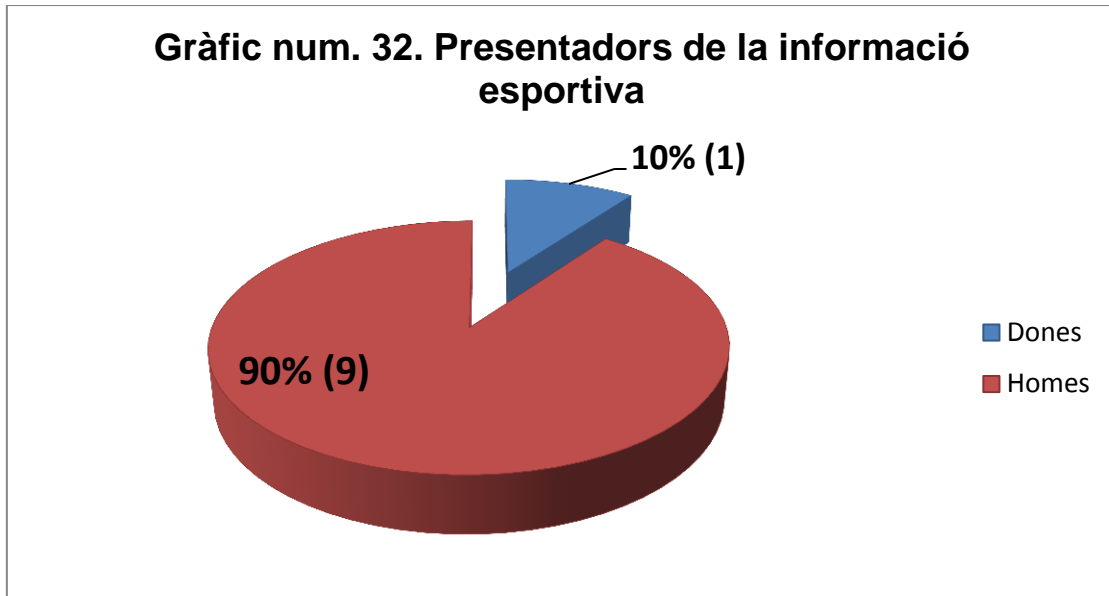
Gràfic num. 30. Testimonis en qualitat de (TVE i TV3)**Gràfic num. 31. Testimonis en qualitat de (A3 i T5)**

Font: Elaboració pròpia

Qui elabora les notícies

Ja hem vist que la presència de la dona en la informació esportiva dels mitjans analitzats és pràcticament nul·la. Per això, també és especialment interessant observar si en els professionals de la comunicació esportiva, concretament en els redactors i presentadors, trobem un major protagonisme dels homes enfront les dones. En primer lloc, cal recordar que en tots els informatius observats només hem pogut veure una dona presentant la informació esportiva. És el cas de María Fernández, que condueix les edicions del telenotícies vespre entre setmana a Televisió de Catalunya. Pel que fa a l'edició del cap de setmana de TV3 i en la resta de les televisions

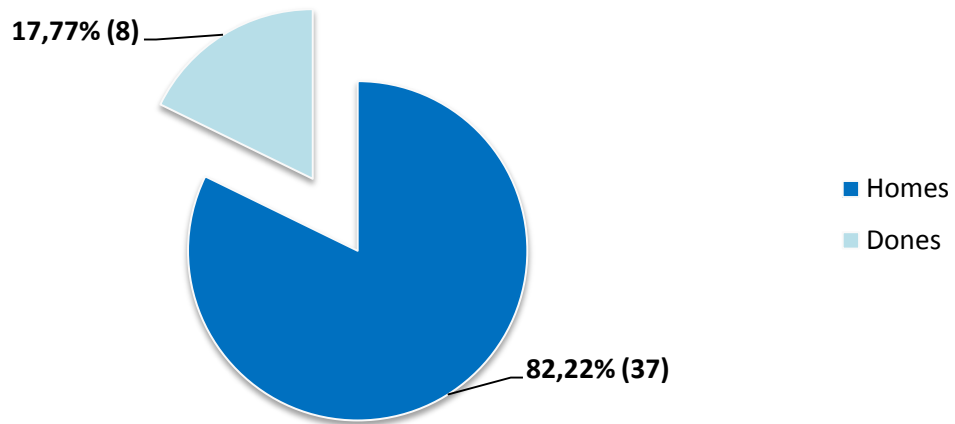
observades, els presentadors són homes. És a dir, d'un total de 10 conductors, el 90% són homes (9) i només el 10% són dones (1). Una única presentadora per tant, que condueix la informació esportiva a TV3, és a dir, un canal públic. Mentre que en les televisions privades la totalitat dels conductors són homes.

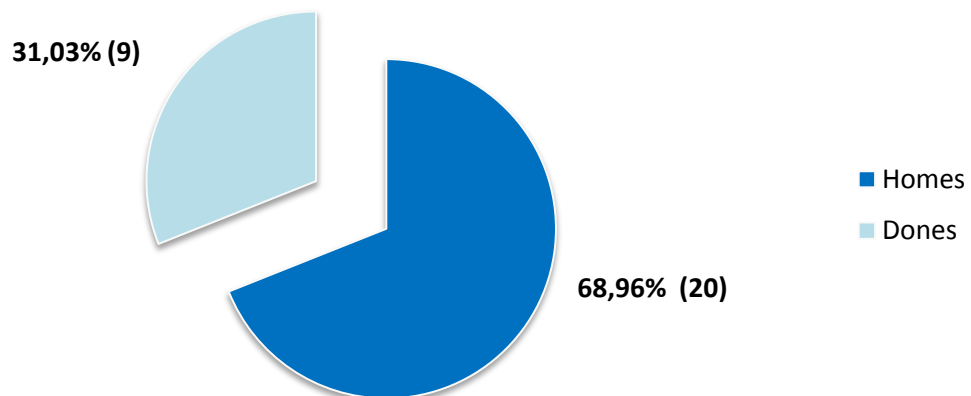
Font: Elaboració pròpia

D'altra banda, respecte als redactors, podem apreciar algunes diferències en funció de si el mitjà és públic o privat. En primer lloc, a TVE i TV3 trobem un total de 45 notícies en què s'escolta la veu del redactor. D'aquestes, un 82,22% correspon a redactors masculins (37), mentre que el 17,77% són dones (8). Pel que fa a Antena 3 i Telecinco, del total d 29 peces amb redactor, un 60,96% correspon a homes (20) i un 31,03% a dones (9).

**Gràfic num. 33. Redactors de les notícies
(TVE i TV3)**

**Gràfic num. 34. Redactors de les notícies
(A3 i T5)**

Font: Elaboració pròpia

Pel que fa als redactors, observem que en els mitjans privats hi ha una representació més equitativa respecte als públics. Malgrat això, seguim trobant una major presència de redactors homes, mostrant que el protagonisme masculí també està present entre els professionals i en el periodisme esportiu. Per tant, a la invisibilitat de les dones esportistes, hem d'afegir les poques dones que participen en la informació esportiva. Estem doncs, en un món dominat absolutament per homes, deixant a la dona un paper absolutament insignificant.

En definitiva, ens trobem davant d'una problemàtica general que afecta tant als mitjans públics com als privats. La invisibilitat de l'esport femení és un fenomen que es repeteix constantment en la informació esportiva dels canals analitzats. Hem de tenir en compte que els mitjans de comunicació privats, com són Antena 3 i Telecinco, estan pensats com una empresa més que té com a última finalitat el guany d'uns beneficis econòmics. És a dir, el més important és pensar que el mitjà és un negoci i per tant, el criteri periodístic i la qualitat informativa queden constantment arraconats. D'aquesta manera, sense entrar en valoracions, es pot arribar a comprendre que hi hagi un protagonisme d'aquells esports i esportistes que generen benefici, sobretot econòmic. Com a conseqüència doncs, l'esport femení i les seves representants queda en una situació d'invisibilitat.

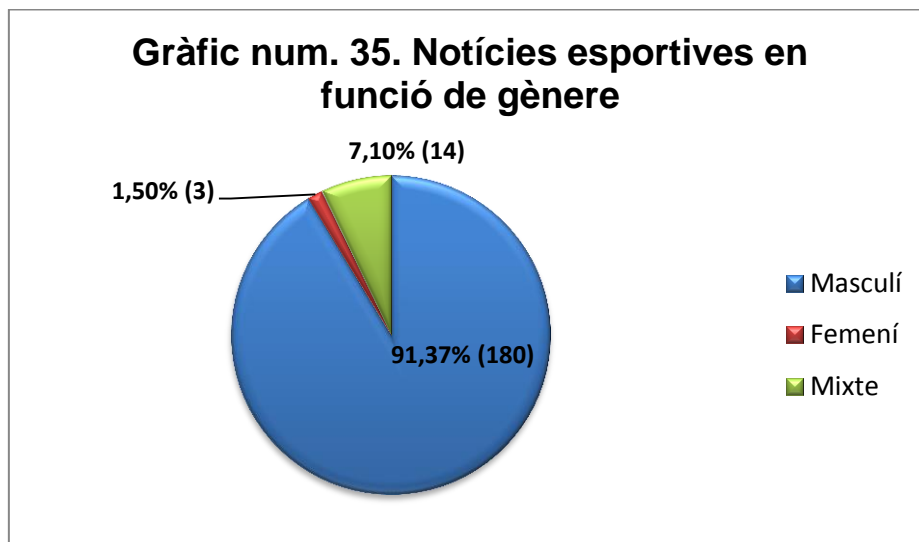
Ara ve, els mitjans públics són concebuts com un servei a la ciutadania, com el mecanisme més adequat per transmetre informació i crear opinió pública. Per tant, el major objectiu no és l'obtenció de beneficis, ni tan sols hauria de ser aconseguir alts nivells d'audiència. La finalitat d'un mitjà de comunicació públic, com TVE i TV3, és oferir aquella informació més important, contrastada i tenint en compte la representació de la pluralitat i del col·lectiu de la ciutadania. Si aquests principis es complissin en la seva informació, i de manera més concreta en l'esportiva, no obtindríem uns percentatges tant beneficiosos per a l'esport masculí en contraposició al femení.

Resumint doncs, és imprescindible que es faci un exercici de reflexió per part dels mitjans i es valori què s'està fent bé i en quins punts s'ha de millorar. Es critica constantment que políticament els mitjans públics no poden anar a favor d'una ideologia o d'un grup parlamentari, assumint que en els privats sempre hi haurà certs interessos que impediran una absoluta imparcialitat. Possiblement, s'hauria de protestar més també en el periodisme esportiu, per reivindicar que almenys els canals públics, oferissin una informació de qualitat i amb pluralitat, incloent d'aquesta manera a les dones esportistes.

4.6. ANÀLISI GLOBAL

Una vegada realitzat l'anàlisi dels quatre mitjans (TVE, TV3, A3 i T5), obtenim unes dades generals molt interessants per entendre la situació que viu l'esport femení en els principals canals televisius. Això ens permet entendre la problemàtica a un nivell més global i demostrar de manera evident la invisibilitat que pateixen les dones i de manera més concreta, les dones esportistes.

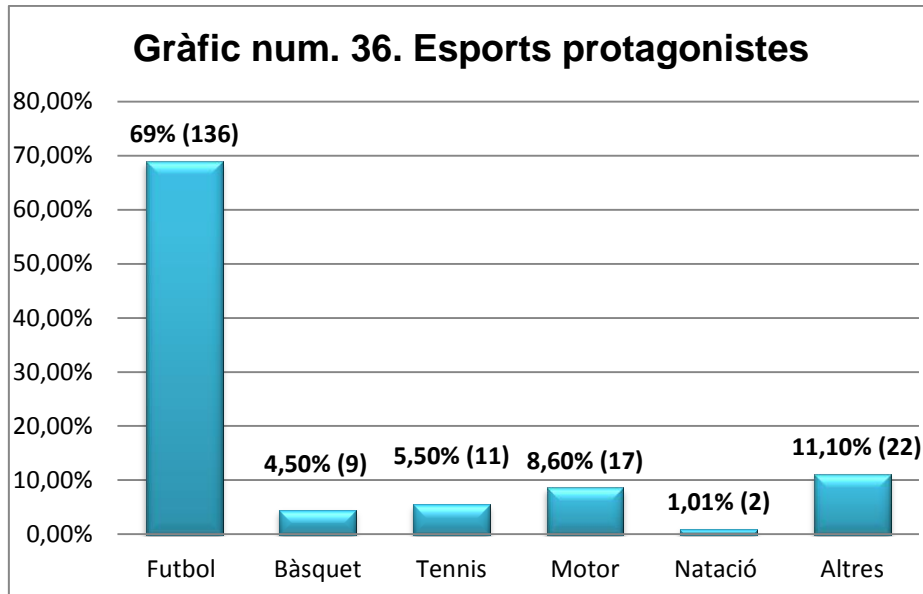
En primer lloc, és interessant destacar que en l'anàlisi de les quatre televisions hem obtingut un total de 197 notícies, de les quals un 91,37% correspon a esport masculí (180); un 7,10% a mixte (14) i un només un 1,50% a esports femenins. És a dir, un percentatge exageradament elevat de peces sobre disciplines masculines i en contraposició, només 3 notícies referents a esport femení. Totes elles a més, emeses en les edicions informatives dels canals públics estudiats, TVE i TV3.

Font: Elaboració pròpia

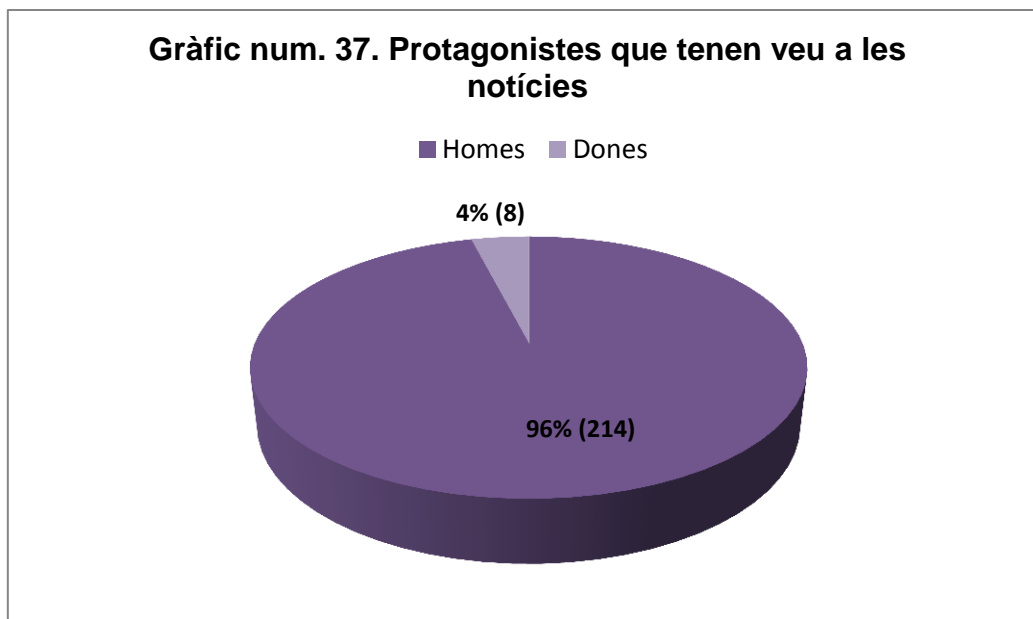
D'altra banda, també apreciem que l'altre patró que es manté en els quatre mitjans observats és el protagonisme del tipus d'esport. Així doncs, es pot veure que del total de 197 notícies, hi ha un 69% que tracten de futbol (136). Un percentatge que deixa al futbol en una posició molt privilegiada enfront els altres esports. Una dada que a més, condiona molt la representació de les disciplines femenines, ja que s'ha de tenir en compte que de totes les peces sobre futbol, en totes es parla d'equips masculins. Respecte als esports de motor - un 8,60% (17) - i al bàsquet - 4,50% (9) - també tornem a trobar una totalitat de protagonistes masculins. S'ha d'esperar a alguna notícia sobre tennis, 5,50% (11); natació, 1,01% (2); o altres esports, un 11,10% (22);

per trobar alguna peça amb protagonisme femení. Tanmateix, en la gran majoria dels casos es continua privilegiant a esportistes i categories masculines.

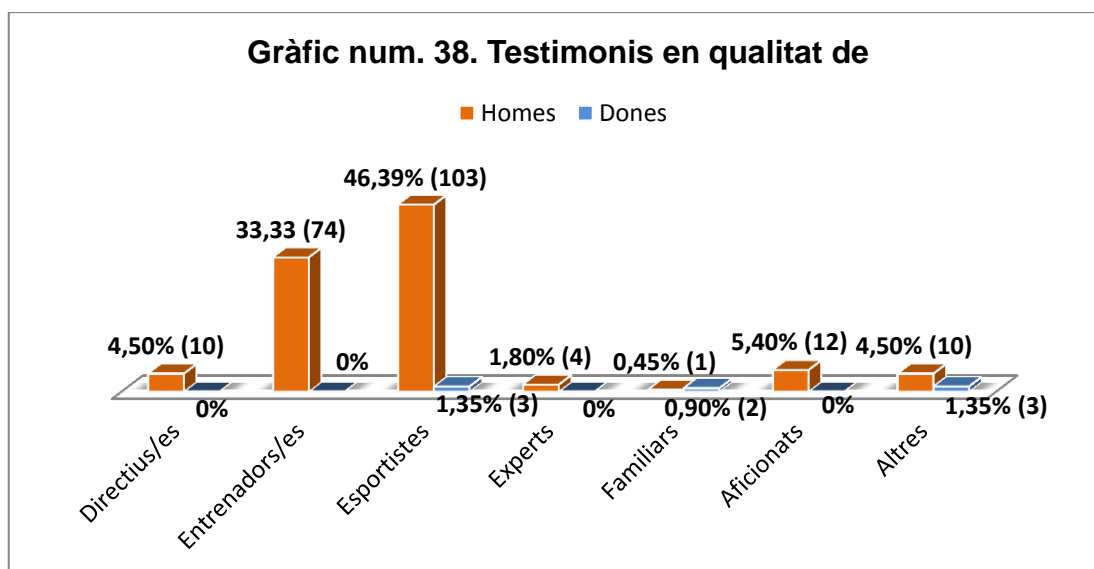
Font: Elaboració pròpia

Però malauradament, a l'absència dels esports femenins se suma també, una presència notablement reduïda de declaracions de les esportistes protagonistes. En canvi, als homes se'ls dóna veu en moltes peces informatives, destacant la seva pròpia actuació o del seu equip. En les 197 notícies que s'han analitzat, trobem un total de 222 persones de les quals s'introdueixen les seves opinions. D'aquestes, un 96% correspon als homes (214) i un insignificant 4% a les dones (8). Novament ens trobem davant d'una dada que menysprea l'opinió i les valoracions de protagonistes femenines i privilegia enormement als masculins.

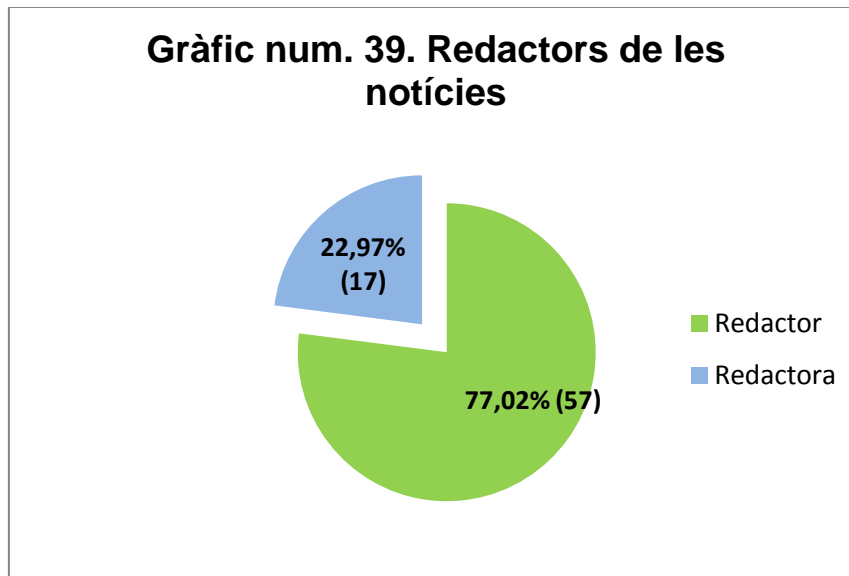
Font: Elaboració pròpia

Els entrenadors, majoritàriament de futbol, i els esportistes són els que més veu tenen en la informació esportiva dels quatre canals televisius. A més, suposen una àmplia majoria del total de protagonistes que tenen veu en les peces analitzades. Respecte als directius i aficionats, trobem 10 i 12 homes respectivament. En canvi, no veiem a cap dona en qualitat de directiva o aficionada amb veu. Un fet que es repeteix també en el cas dels experts, amb un total de 4 homes i cap dona. Per tant doncs, podem concloure que la figura masculina gaudeix d'un prestigi i un privilegi enorme enfront a la femenina.

Font: Elaboració pròpia

Per acabar, és interessant parlar dels presentadors de la informació esportiva i dels redactors de les notícies. Com s'ha explicat en l'apartat anterior 4.5. *L'esport femení a la televisió: ni públic ni privat*, María Fernández és la única presentadora que trobem en els quatre mitjans analitzats. Fernández és la conductora de les edicions del telenotícies vespre de dilluns a divendres. En la resta d'edicions dels mitjans, incloent els caps de setmana a TV3, els presentadors són homes. Això suposa que del total dels 10 conductors, un 90% correspon a homes (9) i un 10% a les dones (1).

Font: Elaboració pròpia

Respecte als redactors, observem novament, un major protagonisme dels periodistes masculins enfront a les dones. Del total de peces observades, trobem que un total de 74 inclouen la veu del redactor. D'aquests, un 77,02 són homes (57), mentre que només el 22,97% són dones (17). És a dir, malgrat que els percentatges no són tan exagerats com en casos anteriors, es torna a repetir una major presència de redactors masculins enfront a les redactores femenines.

Com a conclusió podem dir que en el total dels quatre mitjans analitzats hi ha una gran absència d'esport femení enfront l'aclaparadora presència del masculí. Un fet que també es repeteix en els professionals que treballen en el periodisme esportiu. És a dir, l'esport i la informació esportiva està dominada per homes, deixant a les esportistes femenines i les periodistes esportives en una situació d'invisibilitat. Un fet que acaba desembocant en una problemàtica general que dificulta la possibilitat d'aconseguir una plena igualtat de gènere, almenys en el món de l'esport.

5. CONCLUSIONS

L'anàlisi dels quatre mitjans audiovisuals analitzats prèviament (TVE, TV3, Antena 3 i Telecinco) evidencia la invisibilitat, gairebé total, que pateix l'esport femení als canals televisius. Els resultats obtinguts demostren la diferència abismal entre la representació dels esports femenins enfront els masculins. Ens trobem doncs, davant d'un context de discriminació i desigualtat envers les dones esportistes. Una situació problemàtica que té uns efectes negatius en el conjunt de la ciutadania i en el llarg procés per aconseguir una societat plenament igualitària.

L'esport femení, sense afició ni recursos

Els mitjans de comunicació es justifiquen amb l'excusa que l'esport femení no ven, no genera interès i no té seguidors. El cert però, és que si una cosa no es dona a conèixer, és pràcticament impossible que generi afició. I aquest és el cas de l'esport femení. Ens trobem en una espiral, en un peix que es mossega la cua: els mitjans no parlen d'esports femenins perquè no generen interès i a la inversa, no hi ha un gran interès perquè des dels mitjans no els donen a conèixer. Malauradament, els mitjans i sobretot, la televisió, es veuen lligats a una lluita d'audiències constant. Això provoca que sovint, el criteri i l'ètica periodística quedi arraconada i trepitjada per la voluntat d'aconseguir que l'espai informatiu sigui el més vist. Segurament per aquest motiu, en la informació esportiva trobem un exagerat protagonisme de notícies referents al futbol i als seus ídols.

Cal destacar que, actualment, l'esport que no crea una audiència pròpia i que no té el recolzament d'uns patrocinis milionaris, només té una manera d'aparèixer en un mitjà: assumint les despeses d'emissió o publicació. Per tant, els esports femenins han de comptar amb suficients recursos per aconseguir que una televisió emeti un partit o qualsevol competició. Tornem així al peix que es mossega la cua. Mentre que l'esport no sigui conegut, no tindrà afició i com a conseqüència, no despertarà l'interès dels patrocinadors. És a dir, continuarem tenint un esport femení sense recursos i, a la vegada, sense presència als mitjans de comunicació.

És important explicar que durant la setmana que s'ha fet l'anàlisi, Carolina Marín, competia en el campionat europeu de bàdminton, que finalment va guanyar. En canvi, només trobem una peça informativa que en faci referència. Aquest és un exemple més de la gran quantitat d'èxits femenins que es queden sense reconeixement mediàtic, amb un seguiment puntual i sense continuïtat de diverses competicions o fins i tot,

proves femenines que s'amaguen rere la notícia corresponent a la categoria masculina. Desafortunadament, aquesta absència no és la única discriminació que pateix l'esport femení a la televisió. Veiem que als esportistes masculins se'ls destaca per mèrits propis, se'ls tracta amb respecte, es ressalta la seva autoritat en la modalitat respectiva de què es tracti i se'ls dóna veu. En canvi, les dones pateixen un tracte menys respectuós i a vegades no s'explica per què són notícia, les anomenen simplement pel nom de pila, parlen de qüestions no estrictament esportives i, en els pocs casos que tenen veu, se'ls demana que valorin als seus companys masculins.

En definitiva doncs, podem concloure que el periodisme esportiu i de manera més concreta la informació esportiva a la televisió, es dedica a ignorar a les esportistes i deixar-les en una posició infravalorada. El temps dedicat a l'esport masculí és altament superior, tant en mitjans públics com privats. Possiblement els esports femenins no generen interès, però la veritat és que difícilment cridaran l'atenció de la població mentre els mitjans de massa els ignorin.

Dones esportistes: les grans oblidades

Les atletes femenines no es poden dedicar única i exclusivament a l'esport i a l'alta competició. Són moltes les que han hagut de trobar una segona professió, mentre que els seus companys masculins cobren xifres desorbitades en cada un dels seus contractes. A més, per molts mèrits que aconseguixin, les dones segueixen ocupant una posició irrellevant en la informació esportiva. Mireia Belmonte, Carolina Marín, Garbiñe Muguruza, Ona Carbonell, Laia Sanz, Gisela Pulido, Ruth Beitia, són algunes de les esportistes que, any rere any, estant al màxim nivell aconseguint records. Però la seva presència als mitjans segueix sent anecdòtica, a diferència dels jugadors de futbol que, amb el suport dels mitjans, es converteixen en grans ídols de massa. Mentre els nens tenen gran quantitat de referents masculins, les nenes no troben models femenins a qui seguir. Una problemàtica que acaba provocant que moltes noies no es vulguin dedicar de manera professional a l'esport.

És important explicar que l'esport és un fenomen social amb molts anys de tradició però que en l'actualitat s'ha convertit en un dels elements més destacats de la cultura i de la societat contemporània. La consideració que tenim de l'esport i dels esportistes ha estat i és el fidel reflex de la cultura dominant de l'època. Per tant, tenint en compte les dades obtingudes en aquest treball, podem dir que el camp esportiu continua estant dominat pels homes. Mentre que les dones esportistes segueixen sent les grans oblidades.

Malgrat tot, encara trobem opinions que assegurin que existeix un tractament igualitari envers les dones. Però les dades demostren que, almenys en l'esport, la discriminació i desigualtat és constant. Així doncs, la societat té l'obligació d'acabar amb el sexisme en el món esportiu i trencar amb vells estereotips que han qualificat l'activitat esportiva com una pràctica pròpia d'homes. Les dones han aconseguit superar molts obstacles per practicar esport. Això és una evidència. Dir que l'esport femení no ven ja no és una excusa vàlida, si algun dia ho va ser. Els mitjans han d'abandonar les justificacions i començar a treballar per afavorir un esport més igualitari, ja que ells tenen part de culpa i a la vegada, tenen el poder de canviar la situació.

No podem seguir convençuts d'una falsa creença que argumenta que no hi ha discriminació ni desigualtat cap a les dones esportistes. El cert és que no existeix igualtat i les dades ho demostren. Sinó, només cal observar atentament la informació esportiva. Durant una setmana, Carolina Marín va aconseguir superar cada una de les proves del campionat europeu de bàdminton. Quatre mitjans televisius van ignorar-ho, perquè possiblement van valorar que la lesió de Cristiano Ronaldo era molt més important.

6. BIBLIOGRAFIA

- IZQUIERDO, Mª Jesús; “El malestar en la desigualdad”. Madrid: Ediciones Catédra, 1998
- PARLEBAS, Pierre; “Elementos de sociología del deporte”. Màlaga: Instituto Andaluz del Deporte, 2003
- PUJADAS, Xavier; SANTACANA, Carles; Cap. 1 “De l’apostolat a la codificació (1880 - 1913)” a *L’esport és notícia. Història de la premsa esportiva a Catalunya (1880-1992)*. Barcelona: Vaixells de Paper, 1997
- PUJADAS, Xavier; SANTACANA, Carles; Cap. 2 “Cap a la premsa esportiva de masses (1914 – 1920)” a *L’esport és notícia. Història de la premsa esportiva a Catalunya (1880-1992)*. Barcelona: Vaixells de Paper, 1997
- PUJADAS, Xavier; SANTACANA, Carles; Cap. 6 “La premsa esportiva com a espectacle (1975 – 1992)” a *L’esport és notícia. Història de la premsa esportiva a Catalunya (1880-1992)*. Barcelona: Vaixells de Paper, 1997
- Jornades sobre dona i esport, novembre – desembre 1989; “Dona i esport”. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1989
- GARCIA, Mila “Inicis de l’esport femení”, a *Dona i Esport: recull de ponències*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, 1989
- TUBERT, Silvia; “Del sexo al género”. Madrid: Ediciones Catédra, 2003

Recursos en línia

- CALVO, Elena “La representación de la mujer y los roles de género en los medios informativos deportivos de televisión”, 2014 (pàg. 115 a 118). [Consultat: 01/04/2016]
- IBÁÑEZ, Eugenia “Información sobre deporte femenino: el gran olvido” (pàg. 112-113). Grupo de Estudio de Mujeres y Deporte (GEDE) [Consultat: 22/02/2016]

- IRÍBAR, Amaya (2012, Juliol 22). *Los Juegos de las mujeres, un hito en Londres 2012*. El País [Consultat: 29/01/2016]
<http://deportes.elpais.com/deportes/2012/07/22/actualidad/1342981122846970.html>
- JUNCÀ, Albert; TIRADO, Miquel Àngel; PRAT, Maria i SOLER, Susanna (2004). *L'esport femení als mitjans de comunicació: de l'oblit al sensacionalisme* a "L'esport en la nostra vida quotidiana i als mitjans de comunicació". Grup d'Investigació valors en joc, Universitat Autònoma de Barcelona.
- LÓPEZ, Pilar "Deporte y mujeres en los medios de comunicación. Sugerencias y recomendaciones". Consejo Superior de Deportes: Madrid, 2011
- MORAGAS, Miquel de; "El nou paper dels mitjans de comunicació de masses en la construcció dels valors olímpics i de l'esport". [article en línia] Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics de la UAB. [Consultat: 07/04/2016]
- ORRIT, Xavier; PRAT, Maria; SOLER, Susanna i VALLÈS, Carles (2008) "Gènere i Esport". Barcelona: Observatori Crític de l'Esport, Grup de Recerca valors en joc.
- ZAMORA, Eva (1998). "Participació de la dona en l'esport i l'Olimpisme" [article en línia] Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics de la UAB [Consultat 17/02/2016]
- SALCEDO, Mercedes "Las mujeres en el mundo del deporte" a *Participación femenina en el deporte*. Emakunde: Vitoria, 1993
- "Estudio sobre género y deporte en televisión", Consejo Audiovisual de Andalucía, 2008
- "L'esport a Catalunya", Informe de l'Observatori Català de l'Esport. Generalitat de Catalunya: Barcelona, 2010

7. ANNEX

- Anàlisi Televisió de Catalunya (TV3)

Posició a l'es	Principal	Secundària	TOTAL															
RESULTAT	18	21	39															
Percentatge	46,15%	53,84%	100%															
Temps durac	10-29 seg.	30s - 59 seg	1m - 1,30m	TOTAL														
RESULTAT	0	14	25	39														
Percentatge	0%	35,90%	64,10%	100%														
Esport	Masculí	Femení	Mixte	TOTAL														
RESULTAT	31	1	7	39														
Percentatge	79,50%	2,56%	17,90%	100%														
Tipus esport	Futbol	Bàsquet	Tennis	Motor	Natació	Altres	TOTAL											
RESULTAT	20	3	1	4	1	10	39											
Percentatge	51,30%	7,70%	2,56%	10,25%	2,56%	25,60%	100%											
Conductor e	Home	Dona	Parella	TOTAL														
RESULTAT																		
Percentatge																		
Redactor	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	17	22	39															
Percentatge	43,58%	56,40%	100%															
Redactor	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT	16	1	17															
Percentatge	94,10%	5,88%	100%															
Especialistes	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Especialistes	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Veü a testim	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	17	22	39															
Percentatge	43,58%	56,40%	100%															
Testimonis e	Directiu	Directiva	Entrenador	Entrenadora	Esportista (H)	Esportista (D)	Expert	Experta	Familiar (H)	Familiar (D)	Aficionat	Aficionada	Altres (H)	Altres (D)	TOTAL HOM	TOTAL DONE	TOTAL	
RESULTAT	3			10				13							26	0	26	
Percentatge															100%	0%	100%	

- Anàlisi Televisió Espanyola (TVE)

Posició a l'e	Principal	Secundària	TOTAL															
RESULTAT	24	39	63															
Percentatge	38,09%	61,90%	100%															
Temps durada	10-29 seg.	30s - 59 seg	1m - 1,30m	TOTAL														
RESULTAT	6	18	39	63														
Percentatge	9,52%	28,57%	61,90%	100%														
Esport	Masculí	Femení	Mixte	TOTAL														
RESULTAT	55	2	6	63														
Percentatge	87,30%	3,17%	9,52%	100%														
Tipus esport	Futbol	Bàsquet	Tennis	Motor	Natació	Altres	TOTAL											
RESULTAT	38	3	6	4	1	11	63											
Percentatge	60,31%	4,76%	9,52%	6,34%	1,58%	17,46%	100%											
Conductor de	Home	Dona	Parella	TOTAL														
RESULTAT																		
Percentatge																		
Redactor	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	28	35	63															
Percentatge	44,44%	55,55%	100%															
Redactor	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT	21	7	28															
Percentatge	75%	25%	100%															
Especialiste	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Especialiste	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Veua a testimoni	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	32	31	63															
Percentatge	59,79%	49,20%	100%															
Testimonis de	Directiu	Directiva	Entrenador	Entrenadora	Esportista (H)	Esportista (D)	Expert	Experta	Familiar (H)	Familiar (D)	Aficionat	Aficionada	Altres (H)	Altres (D)	TOTAL HOM	TOTAL DONA	TOTAL	
RESULTAT	3		23		33	3	2				2		2	2	65	5	70	
Percentatge															92,85%	7,14%	100%	

- Anàlisi Antena 3

Posició a l'el·le	Principal	Secundària	TOTAL															
RESULTAT	17	24	41															
Percentatge	41,46%	58,53%	100%															
Temps durat	10-29 seg.	30s - 59 seg	1m - 1,30m	TOTAL														
RESULTAT	6	5	30	41														
Percentatge	14,63%	12,19%	73,17%	100%														
Esport	Masculí	Femení	Mixte	TOTAL														
RESULTAT	40	0	1	41														
Percentatge	97,50%	0%	2,43%	100%														
Tipus esport	Futbol	Bàsquet	Tennis	Motor	Natació	Altres	TOTAL											
RESULTAT	35	2	1	3	0	0	41											
Percentatge	85,36%	4,87%	2,43%	7,31%	0%	0%	100%											
Conductor de	Home	Dona	Parella	TOTAL														
RESULTAT	x																	
Percentatge																		
Redactor	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	11	30	41															
Percentatge	26,82%	73,17%	100%															
Redactor	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT	6	5	11															
Percentatge	54,54%	45,45%	100%															
Especialiste	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Especialiste	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Veu a testimon	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	29	12	41															
Percentatge	70,73%	29,26%	100%															
Testimonis de	Directiu	Directiva	Entrenador	Entrenadora	Esportista (H)	Esportista (D)	Expert	Experta	Familiar (H)	Familiar (D)	Aficionat	Aficionada	Altres (H)	Altres (D)	TOTAL HOM	TOTAL DONA	TOTAL	
RESULTAT	3		21		21		2			1	3				50	1	51	
Percentatge															98,03	1,96	100%	

- Anàlisi Telecinco

Posició a l'edició	Principal	Secundària	TOTAL															
RESULTAT	23	31	54															
Percentatge	42,59%	57,40%	100%															
Temps durada	10-29 seg.	30s - 59 seg	1m - 1,30m	TOTAL														
RESULTAT	15	10	29	54														
Percentatge	27,77%	18,51%	53,70%	100%														
Esport	Masculí	Femení	Mixte	TOTAL														
RESULTAT	54	0	0	54														
Percentatge	100%	0%	0%	100%														
Tipus esport	Futbol	Bàsquet	Tennis	Motor	Natació	Altres	TOTAL											
RESULTAT	43	1	3	6	0	1	54											
Percentatge	79,62%	1,85%	5,55%	11,11%	0%	1,85%	100%											
Conductors	Home	Dona	Parella	TOTAL														
RESULTAT	18	36		54														
Percentatge	33,33%	66,66%		100%														
Redactor	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	18	36	54															
Percentatge	33,33%	66,66%	100%															
Redactor	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT	14	4	18															
Percentatge	77,77%	22,22%	100%															
Especialistes	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Especialistes	Home	Dona	TOTAL															
RESULTAT																		
Percentatge																		
Veu a testimoni	Sí	No	TOTAL															
RESULTAT	34	20	54															
Percentatge	62,96%	37,03%	100%															
Testimonis	Directiu	Directiva	Entrenador	Entrenadora	Esportista (H)	Esportista (D)	Expert	Experta	Familiar (H)	Familiar (D)	Aficionat	Aficionada	Altres (H)	Altres (D)	TOTAL HOM	TOTAL DONA	TOTAL	
RESULTAT	1		20		36				1	1	7		8	1	69	2	71	
Percentatge															97,18%	2,81%	100%	

- Anàlisi Global

Posició a l'ed	Principal	Secundària	TOTAL																	
RESULTAT	82	115	197																	
Percentatge	41,62%	58,37%	100%																	
Temps durad	10-29 seg.	30s - 59 seg	1m - 1,30m	TOTAL																
RESULTAT	27	47	123	197																
Percentatge	14%	23,85%	62,43%	100%																
Esport	Masculí	Femení	Mixte	TOTAL																
RESULTAT	180	3	14	197																
Percentatge	91,37%	1,50%	7,10%	100%																
Tipus esport	Futbol	Bàsquet	Tennis	Motor	Natació	Altres	TOTAL													
RESULTAT	136	9	11	17	2	22	197													
Percentatge	69,00%	4,50%	5,50%	8,60%	1,01%	11,10%	100%													
Conductor	Home	Dona	Parella	TOTAL																
RESULTAT																				
Percentatge																				
Redactor	Sí	No	TOTAL																	
RESULTAT	74	123	197																	
Percentatge	37,56%	62,43%	100%																	
Redactor	Home	Dona	TOTAL																	
RESULTAT	57	17	74																	
Percentatge	77,02%	22,97%	100%																	
Especialistes	Sí	No	TOTAL																	
RESULTAT																				
Percentatge																				
Especialistes	Home	Dona	TOTAL																	
RESULTAT																				
Percentatge																				
Ve a testim	Sí	No	TOTAL																	
RESULTAT	112	85	197																	
Percentatge	56,80%	43,14%	100%																	
Testimonis	Directiu	Directiva	Entrenador	Entrenadora	Esportista (H)	Esportista (D)	Expert	Experta	Familiar (H)	Familiar (D)	Aficionat	Aficionada	Altres (H)	Altres (D)	TOTAL HOM	TOTAL DONE	TOTAL			
RESULTAT	10		74		103	3	4	0	1	2	12	0	10	3	214	8	222			
Percentatge	4,50%		33,33%		46,39%	1,35%	1,80%	0	0,45%	0,90%	5,40%	0	4,50%	1,35%	96%	4%	100%			